

**MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÅSTERÅS**

Den fysiska lärmiljöns betydelse för barns lärande och utveckling

- en kvalitativ studie om barns och lärares tankar kring den fysiska lärmiljön

Sara Lindquist
Emelie Nyberg

Akademien för utbildning, kultur och
kommunikation
Pedagogik
Examensarbete i lärarutbildningen
Grundnivå, 15 hp.

Handledare: Anette Oxenswärdh

Examinator: Kamran Namdar

Termin: Vt År: 2014

SAMMANFATTNING

Sara Lindquist
Emelie Nyberg

Den fysiska lärmiljöns betydelse för barns lärande och utveckling
– en kvalitativ studie om barns och lärares tankar kring den fysiska lärmiljön

2014

Antal sidor: 29

Syftet med detta arbete var att synliggöra hur den fysiska lärmiljön kan främja barn i deras lärande. Vi ville ta reda på hur lärare arbetar för att utveckla barns lärmiljö. Vi ville även ta reda på hur barnen uppfattar sin lärmiljö samt hur de önskar att deras lärmiljö ska se ut. Vi ville även undersöka hur lärare anser att barnen gynnas i sitt lärande av att arbeta i en välplanerad lärmiljö. För att ta reda på detta genomförde vi en kvalitativ datainsamlingsmetod med semistrukturerade intervjuer för att synliggöra barn och lärares tankar kring ämnet. Det resultat vi funnit visar att både barn och lärare anser att den fysiska lärmiljön har stor betydelse för barnen då de spenderar mycket av sin tid i skolan. Resultatet visade även att trivsel främjar barnens lärande och utveckling. Barnens delaktighet i utvecklingen av lärmiljön såg olika ut beroende på lärarnas inställning till förändring samt skolans förutsättningar. Hinder som lärarna tog upp var främst platsbrist och deras egen kreativitet. Ett flexibelt klassrum med rum i rummet möjliggör en variation av arbetssätt som uppskattas av både barn och lärare.

Klassrumsmiljö, Fysisk lärmiljö, Lärande, Utveckling, Grundskola

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte och frågeställningar	1
2	Litteratur och tidigare forskning	2
2.1	Teoretiska utgångspunkter	2
2.2	Skolan tar form	2
2.3	Skolan är i fortsatt behov av utveckling	3
2.4	Den fysiska miljöns påverkan på barns lärande	4
2.4.1	Miljön sänder ut budskap	5
2.4.2	Möblering och inredning	6
2.4.3	Förvaring	6
2.4.4	Belysning	6
2.4.5	Ljud och musik	7
2.5	Olika platser i rummet	7
2.5.1	Rörelse och samling	8
2.6	Barns delaktighet och inflytande över sin egen lärmiljö	9
2.7	Sammanfattning	9
3	Metod	10
3.1	Datainsamling	10
3.1.1	Kvalitativ datainsamlingsmetod	10
3.1.2	Semistrukturerade intervjuer	11
3.2	Urval	11
3.3	Genomförande	12
3.4	Databearbetning och analysmetod	12
3.5	Tillförlitlighet	13
3.5.1	Reliabilitet	133
3.5.2	Validitet	133
3.5.3	Felkällor	144
3.5.4	Generaliserbarhet	144
3.6	Etiska ställningstaganden	144
3.6.1	Informationskravet	144
3.6.2	Samtyckeskravet	144
3.6.3	Konfidentialitetskravet	155
3.6.4	Nyttjandekravet	155
4	Resultat	155
4.1	Hur anser lärare att barns lärande gynnas av en välplanerad lärmiljö?	155
4.1.1	Olika platser i klassrummet	155
4.1.2	Förvaring	16

4.1.3	Svårigheter i utvecklingen av lärmiljön	16
4.2	Hur kan lärare arbeta för att utveckla barnens lärmiljö?	16
4.2.1	Förändringar i klassrumsmiljön	17
4.2.2	Möbler och inredning	17
4.2.3	Förvaring	18
4.2.4	Belysning	19
4.2.5	Ljud och musik	19
4.2.6	Lärarnas syn på barnens delaktighet i utvecklingen av lärmiljön	19
4.2.7	Svårigheter i utvecklingen av lärmiljön	200
4.3	Hur uppfattar barnen att deras lärmiljö ser ut och hur skulle de vilja att den såg ut?	200
4.3.1	Barnens uppfattningar om den fysiska lärmiljön	200
4.3.2	Barnens önskemål	211
5	Resultatanalys	222
5.1	Hur gynnas barns lärande av en välplanerad lärmiljö?	222
5.2	Lärarnas arbete med utvecklingen av barnens lärmiljö	233
5.3	Barns tankar om lärmiljön	244
6	Diskussion	255
6.1	Metoddiskussion	255
6.2	Resultatdiskussion	26
6.3	Slutsats	29
6.4	Nya forskningsfrågor	29
6.5	Pedagogisk relevans	29
7	Referenser	30
	Bilaga 1 – Arbetets gång	32
	Bilaga 2 – Missivbrev till lärare	33
	Bilaga 3 – Missivbrev till vårdnadshavare	34
	Bilaga 4 - Intervjuguide lärare	35
	Bilaga 5 – Intervjuguide barn	36

1 Inledning

I Sverige råder skolplikt vilket leder till att alla barn spenderar en stor del av sin tid i skolmiljö. Skolan arbetar efter en läroplan, Lgr11 (läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011), som innefattar mål och riktlinjer som tydligt säger att undervisningen ska anpassas efter barnens förutsättningar och behov. Dock är miljön sparsamt omnämnd i läroplanen. Skolans utformning har inte ändrats särskilt mycket, med tanke på den rådande katederundervisningen, sedan mitten av 1800-talet (Johansson, Skillström-Carlsson & Ring, 2007). Detta trots att det nu finns forskning som visar på den fysiska miljöns betydelse för barnens utveckling och lärande. Barnens motivation påverkas av hur de upplever sitt klassrum och en väl utarbetad miljö kan inspirera barnen till nya sätt att lära och ta till sig kunskap (Strandberg, 2006).

I Lgr 11 (Skolverket, 2011) står att skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende i olika formationer, både genom självständigt arbete men även genom att arbeta i grupp. Trots detta upplever vi att miljön är sparsamt utformad och vi anser att en mer välplanerad klassrumsmiljö skulle kunna främja det arbete som läroplanen beskriver. Arbetet i skolan ska ge utrymme för olika kunskapsformer och skapa ett lärande där dessa bildar en helhet (Skolverket, 2011). För att uppnå denna helhet är, enligt oss, en flexibel miljö att föredra då barnen får möjlighet att i större utsträckning välja arbetsplatser som passar för deras personliga sätt att lära. Alla barn är unika och det finns därför ingen mall för utformningen av den fysiska miljön som passar för alla klassrum. För att bäst kunna hitta en miljö som tilltalar barnen är det viktigt att ta tillvara på deras synpunkter och förslag på förändringar (Schürer, 2006).

Syftet med detta arbete är att synliggöra hur lärare tar hjälp av den fysiska miljön i klassrummet för att arbeta efter dessa riktlinjer. För att få ett perspektiv på lärares och barns uppfattningar kring den fysiska lärmiljön idag har vi genomfört en kvalitativ undersökning för att besvara våra frågeställningar. Undersökningen bygger på intervjuer med lärare från förskoleklass upp till årskurs fem samt barn i årskurs fem.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med detta arbete är att synliggöra hur lärare tar hjälp av den fysiska miljön i klassrummet för att främja barns lärande samt hur barnen uppfattar sin lärmiljö.

- Hur anser lärare att barns lärande gynnas av en välplanerad lärmiljö?
- Hur kan lärare arbeta för att utveckla barnens lärmiljö?
- Hur uppfattar barnen att deras lärmiljö ser ut och hur skulle de vilja att den såg ut?

2 Litteratur och tidigare forskning

I kapitlet som följer har vi tagit del av och bearbetat tidigare forskning samt litteratur inom det valda ämnesområdet. Vi kommer även att presentera våra teoretiska utgångspunkter där vi utgått från Vygotskij, Dewey och Maria Montessori.

2.1 Teoretiska utgångspunkter

Lev Vygotskij (1896-1934) menade att fokus bör ligga på relationer mellan människor och att det är genom kommunikation som sociokulturella resurser skapas. Han belyste det kreativa lärandet och menade att omgivningen erbjuder verktyg till att hjälpa varandra till ett bra lärande. Individerna är i ständig utveckling och förändring, i varje situation finns möjligheter att anamma kunskaper i samspel med andra personer (Vygotskij, 1978). Vidare menade Vygotskij att lärande äger rum först i samspel mellan människor och sedan som tankeverksamhet inom individen (Standberg, 2006). Hans teori bygger på två rum, ett rum för samspel och ett rum för inre tankeverksamhet och han menade att det är först när lärandet övergår till det inre samtalet som individuell kunskapsutveckling sker. För att eleverna ska känna delaktighet är det viktigt att de får vara med och utforma sin fysiska miljö. Att få delta i skapandet av sin lärmiljö skapar en känsla av meningsfullhet, menade Vygotskij. Strandberg (2006) tolkar Vygotskij och menar att elever och lärare genom gemensam reflektion tillsammans kan hitta nya sätt att utveckla klassrummet.

John Dewey (1859-1952) myntade uttrycket "learning by doing" vilket innebär att reflektion, handling, teori och praktik inte kan skiljas åt utan sker i samspel med varandra (Dewey, 2004). Genom att låta barnen prova och experimentera och på så sätt få konkreta upplevelser kopplade till sitt lärande, ökar chanserna för att barnen ska ta till sig ny kunskap. Författaren menade även att lärandet ska vara användbart och därför bör ha en stark förankring i verkligheten. Dewey var kritisk till skolans traditionella skolbänksformering och han menade att miljön begränsar eleverna då de inte har möjlighet att röra sig fritt efter sina behov (Sundgren, 2005). Vidare menade han att skolan är utformad efter lärarens och skolans behov istället för att utgå ifrån barnens behov. Om läraren inte utgår ifrån elevernas erfarenheter och intressen finns en risk att eleverna endast blir passiva lyssnare. Dewey ansåg att klassrummet ska stimulera eleverna för att utveckling och lärande ska ske.

Maria Montessori (1870-1952) hade en stark tro på barnets förmåga och menade att den fysiska omgivningen ska tillfredsställa barns behov både psykiskt och fysiskt (Gustafsson, 1979). Hon betonade även att barnen själva ska få välja vad de vill arbeta med och att material och miljö har en stor inverkan på barnet. Montessoripedagogiken låter barnen själva ta ansvar över sin undervisning och menar att genom att tro på eleverna utvecklas deras förmågor.

2.2 Skolan tar form

De första skolorna i Sverige började växa fram på 1600- och 1700-talen. Skolorna kom till genom privata eller kyrkliga initiativ och skolgången var frivillig och på de flesta håll sporadisk (Skantze, 1989). Undervisningen bedrevs ofta av en kringvandrande läskunnig person som gick runt i stugorna och församlingen. I slutet av 1700-talet uttrycktes på många håll en önskan om att

bygga skolhus för att slippa det gamla systemet och 1796 lades ett förslag fram på hur en sockenskola skulle se ut och detta förslag fick stort inflytande på hur kommande skolor skulle komma att se ut. Pojkar och flickor satt på varsin sida av rummet och de duktigaste eleverna satt längst fram. Då bristen på lärare var stor under 1800-talet kom idén om att börja med så kallad växelundervisning. Det betydde att läraren då tog hjälp av äldre elever för att kunna undervisa upp till 700 barn. Nu byggdes stora skolsalar med långa bänkar i mitten av rummet. Längs sidorna fanns plats för de äldre eleverna och deras grupper av barn. Systemet var strängt och byggdes på disciplin. En ringklocka och kommandon dikterade barnens beteende. Barnen fick börja sin skrivträning i en sandbänk med hjälp av träpinnar och skiffertavlor. De mest skickliga eleverna fick använda papper och penna och sitta vid en skrivbänk.

På mitten av 1800-talet växte kraftig kritik mot växelundervisningen fram, den ansågs mekanisk och innehållsfattig. Barnens kunskaper ansågs som förståndslösa minnesläxor och läraren fungerade endast som uppsyningsman. Växelundervisningen avskaffades 1864 och en läroplan utfärdades. Läraren var nu ensam ansvarig för att undervisa barnen med hjälp av kartor, planscher och andra föremål. Eleverna delades även in i klasser. På 1920-talet skrevs att skolhuset först och främst ska vara en byggnad för barnen som bör erbjuda en vänlig och tilltalande anblick för att barnen ska känna att byggnaden är ett gemensamt hem. Byggnaden skulle även ge en känsla av trevnad och behag samtidigt som den skulle vara ett föredöme för prydighet, ordning och god smak. Under denna tid uttrycktes en stark tro på den fysiska miljöns betydelse när det gällde att ingjuta en känsla för ordning och skönhet hos barnen. Skolbyggnaden reducerades i mitten av 1900-talet och det viktigaste blev verksamhetens materiella krav samt att skolan var ytmässigt effektiv. De rekommendationer gällande den psykologiska och sociala aspekten nämndes inte längre så som de gjorde på sent 1800-tal samt början av 1900-talet (a.a.). Johansson, Skillström-Carlsson och Ring (2007) påpekar att klassrummet inte har ändrat utseende särskilt mycket sedan folkskolan infördes på 1840-talet.

2.3 Skolan är i fortsatt behov av utveckling

Björklid och Fischbein (2011) menar att den fysiska miljön ofta betraktas som så självklar att vi inte tänker på den. Den fysiska miljön är sparsamt reglerad i skollagen och den nämns inte alls i skolans läroplan för 2011. Forskning visar att vi behöver mer förändring, stimulans, mer rörelse och möjligheter till fler åsikter i klassrummet. Björklid (2005) skriver att många skolor i Sverige är i stort behov av förnyelse och att endast en förnyelse av tekniken inte är tillräcklig. Skolan måste även anpassas efter framtidens pedagogik med ett nytt arbetssätt och en ny organisation där den fysiska miljön är anpassad till den pedagogiska verksamheten. Våra skolor är idag i stort sätt lämpade för en gången tids pedagogik. Vidare skriver Björklid att skolan har sett likadan ut under en lång tid, den har präglats av raden av klassrum utefter långa korridorer med få möjligheter till exempelvis enskilt arbete eller arbete i avskilda grupper. Denna utformning utgör ett hinder för förändrade arbetsformer. De flesta skolhus vi har idag är lösningar på äldre arbetsformers behov.

2.4 Den fysiska miljöns påverkan på barns lärande

Wallin (2000) menar att barn påverkas av den fysiska miljön de befinner sig i och att barnen förhåller sig till skolan som byggnad men att miljön också sätter gränser och ger förutsättningar för skolan som socialt liv. Ett traditionellt klassrum kan till exempel medföra att eleverna inte uppmuntras att konstruera och undersöka kunskap utan att det som istället uppmuntras är stillasittande och lydnad. Leif Strandberg betonar vikten av att uppmärksamma förskolan och skolans lokaler då de i högsta grad påverkar barnens lärande och rummet kan ses som den tredje pedagogen (Nohrstedt, 2011). De andra två pedagogerna menar författaren är lärarna och barnen själva.

Ett rum kan förmedla en känsla av hopp eller hopplöshet och beroende på hur ett barn upplever sitt klassrum påverkas deras inre motivation (Strandberg, 2006). Att känna sig välkommen och trivas i sitt klassrum ökar barnens chanser att våga ta för sig och prova nya vägar för att inhämta och vinna ny kunskap. En god miljö bidrar till den sociala, den emotionella och den intellektuella utvecklingen medan en trist miljö istället kan stänga av inlärningen (Gudmundsson, 2007). Den fysiska miljön hamnar ofta i skymundan då man utvärderar den pedagogiska verksamheten för barn (Björklid & Fischbein, 2011). Miljön är viktig för att barnen ska kunna identifiera sig själva och sin miljö och kunna bygga vidare på sina kunskaper. Identiteten kan förstärkas för den enskilda eleven genom att han eller hon får en chans att påverka och förbättra sin miljö.

Steinberg (1998) anser att det är lärarens ansvar att skapa en varierad placering i klassrummet för att elever ska få större chans att sitta på ett sätt som gynnar deras inlärning. Enligt författaren kan en flexibel möblering inspirera barnen att våga prova nya vägar och arbetsätt för att inhämta kunskap. Boström (1998) varnar dock för att genomföra alltför stora förändringar då barn också har ett behov av trygghet och stabilitet. Hon menar därför att alla förändringar i lärmiljön ska planeras och ske med omsorg.

Det finns forskning som säger att barn trivs bäst och presterar bättre i informella miljöer med varierande inredning som förutom bänkar och stolar innefattar soffor, fåtöljer, mattor och olika bord (Boström, 1998). Självklart finns det även de barn som trivs bäst i en formell miljö och det är därför viktigt att miljön i klassrummet är flexibel och kan tillgodose barnens olika behov. Att få möjlighet att välja arbetsplats skapar enligt Boström större motivation och effektivare arbetsinsatser. Björklid (1998) menar att barn påverkas av sin fysiska omgivning och de förknippar platser och föremål med olika känslor. Inredningen i ett rum ger barnen möjligheter och begränsningar i användandet av miljön, samtidigt som den påverkar deras psykiska välbefinnande genom stämningen som skapas i rummet.

Den fysiska miljön och dess estetiska utformning utgör en viktig del av barns lärande och utveckling (Björklid, 1998). Det estetiska i ett rum påverkar barnens välmående och även deras koncentrationsförmåga. Hjärnan stimuleras i rika miljöer och det är därför viktigt att arbeta med förändringar i klassrummet för att underhålla stimulansen (Boström, 1998). Dock kan synlig förvaring och för mycket saker på väggarna bidra till en sämre koncentrationsförmåga hos barnen (Tufvesson, 2007).

Ett sätt att öka barnens koncentration kan vara genom musik. Både Gudmundsson (1997) och Boström (1998) menar att musik har ett positivt inflytande på känslor, minne och samarbete och att musik stimulerar och stärker barnen i deras lärande. De anser att en del barn har lättare för att koncentrera sig och att de ofta presterar bättre om de tillåts arbeta med musik i bakgrunden.

Vissa ljud i klassrummet kan däremot upplevas som störningsmoment och avbryta barnen i deras arbete (Tufvesson, 2007). Ju bullrigare det är, desto mer kapacitet av korttidsminnet går åt till att höra vad som sägs. Barn har svårare än vuxna att höra i en miljö med dålig akustik, detta beror på att barnen har ett mindre ordförråd och det blir då svårare att fylla i de delar av talet som försvinner i buller (Hörselhabiliteringen Barn och Ungdom, 2013).

Även belysningen påverkar barnens lärmiljö. I lokaler där det är lika ljust i hela rummet är det svårt att känna något större intresse för någon del av rummet (Gudmundsson, 1997). Om ljuset istället bildar ett rum kring arbetsplatsen skapas intresse för det arbetsmaterial som finns i ljuset. Vissa elever presterar sämre om ljuset i rummet är för starkt, menar Gudmundsson. Detta anser även Boström (1998) som menar att en stark belysning kan göra barn rastlösa, oroliga och hyperaktiva och även framkalla huvudvärk.

2.4.1 Miljön sänder ut budskap

Blommande oaser eller torra öknar, så skildrar Boström (1998) den skiftande fysiska klassrumsmiljön. Människan påverkas hela tiden av den yttre miljön och en genomtänkt och stimulerande lärmiljö ökar, enligt författaren, produktionen av endorfiner i kroppen som i sin tur leder till ökade möjligheter till lärande. Hon menar att ett klassrum som är inrett med omsorg kan påverka och förbättra pedagogiken med upp till 25 %. Boström menar att det traditionella fyrkantiga, kala och linjära klassrummet ofta ses som det största inlärningshindret då elever upplever att miljön i skolan motverkar stimulans och nytänkande.

Enligt Björklid (1998) ser miljön ofta bättre ut i de yngre barnens klassrum medan de äldre barnen fortfarande arbetar i traditionell skolmiljö med katederundervisning. Samtidigt som en miljö ska stimulera och inspirera barnen till skapande och utforskande ska den inte ge en känsla av lugn, harmoni och ordning (a.a.). Den fysiska miljön sänder även ut budskap om man är välkommen eller inte och rum för lärande bör visa att alla barn är välkomna och att kunskap är viktig (Björklid och Fischbein, 2011).

Wallin (2000) menar att då skolan förändras från att ha en katedertradition till att se barnen som medskapare krävs även andra lokallösningar. Klassrummets utformning kan även motverka det som lärarna skulle vilja göra. Vidare menar författaren att det finns en risk att barn som vistas i en traditionellt byggd skola uppfattar sin huvuduppgift som att klara skolan och infoga sig i skolans värld. I skolan sker en förändring av arbetssätt och metodik mot ett större elevinflytande men detta styrs ofta av de lokalmässiga ramarna. Björklid och Fischbein (2011) menar att rummet och dess inredning erbjuder både möjligheter och begränsningar. Rum organiserar det sociala livet, det ska finnas plats till samspel men även till avskildhet.

2.4.2 Möblering och inredning

Möbleringen i ett klassrum ska vara flexibel så att barnen får en chans att välja en arbetsplats som passar bäst för just dem (Boström, 1998). Möbleringen är ett exempel på varför det är viktigt att involvera barnen i utvecklingen av lärmiljön, genom att ta hänsyn till deras önskemål ökar möjligheten att tillmötesgå barnens individuella lärstilar på bästa sätt. Johansson, Skillström-Carlsson och Ring (2007) påpekar att det kan vara bra att byta arbetsplats då och då eftersom 70 % av kroppsvikten vilar på 10 cm² av skelettet när man sitter på en hård stol. Med mjuka dynor på stolarna kan man på detta sätt reducera behovet av att byta plats alltför ofta.

I ett klassrum bör det finnas plats för avslappning och med hjälp av dämpad belysning, doftburkar, mjuka fåtöljer, lugn musik, levande blommor och mjuka mattor kan man, enligt Gudmudsson (1997), skapa ett avspänningsrum där barnen kan ta det lugnt.

Det är viktigt att lärare vågar prova olika placeringar beroende på vilka behov som finns i klassen och att inte hålla fast vid en möblering för att det är en enkel lösning (Steinberg, 1998). Han menar att klassrummet bör anpassas för att ge plats åt både lugna och mer högljudda aktiviteter samt att det är viktigt att läraren ser de möjligheter som finns i klassrummet och är medveten om att möbleringen påverkar barnens pedagogiska situation.

2.4.3 Förvaring

Strandberg (2006) anser att det viktiga inte är vad som finns i klassrummet utan vilken tillgång barnen har till de olika materialen. Tillgänglighet bjuder in barnen att ta del av allt material, och väcker nyfikenhet för sådant som de kanske ännu inte är bekanta med men ändå får möjlighet att använda. Materialet bör vara tillgängligt för barnen på så vis att de själva ska kunna ta fram och plocka undan det och därför bör skåp och lådor vara på barnens nivå (Johansson, Skillström-Carlsson & Ring, 2007).

Det är bra med stängda lådor för att få det så dammfritt som möjligt och påsar kan användas för att förvara laborativt material i. Etiketter underlättar för eleverna när de ska hitta det de söker. I sin studie påvisar Tufvesson (2007) att barnen hade lättare för att koncentrera sig om förvaringen i klassrummet var dold, exempelvis genom skåp eller lådor. Hyllor där allt var synligt bidrog till att eleverna fick svårare att koncentrera sig. Även för mycket saker på väggarna bidrog till minskad koncentration.

2.4.4 Belysning

Johansson, Skillström-Carlsson och Ring (2007) menar att det kan vara bra att prova olika typer av belysning, då vissa barn kanske behöver ha det lite ljusare medan andra vill ha det lite mörkare. Detta kan lösas genom att man placerar de ljuskrävande barnen vid fönstret och de barn som föredrar att ha det lite mörkare i mitten av klassrummet och använda sig av bordslampor. Boström (1998) påpekar att många barn föredrar att arbeta med ett mer dämpat ljus och enligt författaren vill barnen ha svagare belysning desto yngre de är. Hon skriver att barnen behöver ha just den ljusstyrka som upplevs behaglig för dem för att kunna nå maximal koncentration och därför är det viktigt att fråga barnen vilken belysning som känns bäst för dem.

Ett bra sätt att skapa olika nivåer av belysning är enligt Boström (1998) att ha olika typer av lampor i klassrummet, till exempel bordslampor, golvlampor och spotlights. Johansson, Skillström-Carlsson och Ring (2007) betonar att taklampor kan användas för att sänkas ner över tillfälliga arbetsplatser och cafélampor kan sättas på väggarna för att ge mysbelysning. Det är även bra om takbelysningen kan regleras med en vridkontakt så att belysningen i rummet kan anpassas efter elevernas behov.

2.4.5 Ljud och musik

Arbetsmiljöverket (2014) menar att buller kan vara ett problem i skolan och det är därför viktigt att bullerfrågorna utgör en naturlig del av verksamheten. Detta görs genom att man planerar, bedriver och följer upp arbetet så att riskerna med buller minskar eller försvinner. Exempelvis kan vi tänka på vilka arbetsmoment och vilken utrustning som orsakar mest buller. Vi bör även tänka på om det finns vissa personer som är särskilt känsliga för buller. Korttidsminnet påverkas vid buller, det blir svårare att komma ihåg vad som sägs (Hörselhabilitering Barn och Ungdom, 2013). Ljud i klassrummet kan upplevas som störningsmoment som ofta leder till att eleverna tappar koncentrationen och vrider huvudet åt det håll ljudet kommer ifrån (Tufvesson, 2007).

För att minska ljudnivån i klassrummet finns många knep att ta till. Rumsindelare i form av vikskärmar är en bra lösning som hjälper till att sänka ljudnivån (Hörselhabilitering Barn och Ungdom, 2013). Det är även fördelaktigt att använda tennisbollar, eller så kallade silent socks, under stolarna för att dämpa ljudet som uppstår när dessa flyttas om kring i klassrummet. Om det finns bänkar med lock bör dessa utrustas med tätningsticker på vardera bänksidan för att dämpa ljud och genom att välja långa och tjocka gardiner kan man dämpa ljudet ytterligare.

Till skillnad från buller kan musik ha en positiv inverkan på barnens lärmiljö. Boström (1998) lyfter fram musiken som ett gott hjälpmedel för barns inlärningsförmåga. Hon anser att musik stimulerar barnen på många olika sätt och stärker dem i deras lärande. Barn presterar i många fall bättre i sitt skolarbete när de får arbeta med bakgrundsmusik och enligt författaren är den största bromsklossen till musik i klassrummet läraren som oftast anser att tystnad skapar bäst arbetsro. För att möta barnen som inte vill arbeta till musik menar både Gudmundsson (1997) och Boström (1998) att klassrummet bör avgränsas och att vrår för tystnad bör skapas och för de elever som vill ha det helt tyst är hörselkåpor ett alternativ.

2.5 Olika platser i rummet

Johansson, Skillström-Carlsson och Ring (2007) menar att barn behöver miljöer som inspirerar till olika typer av aktiviteter och att klassrummet bör vara tydligt avgränsat med hörn för olika områden. Även Wallin (2000) menar att klassrummet bör ha platser för olika aktiviteter men att dessa inte behöver vara bestämda, utan det kan handla om fria ytor som blir aktuella då man arbetar med en särskild aktivitet.

Det är viktigt att klassrummet är flexibelt för att kunna tillgodose barnens olika behov och lärstilar (Boström, 1998). Det kan även vara bra att dela upp klassrummet i en informell del och en mer formell del (Gudmundsson, 1997).

Tre olika rum bör finnas med i skolans utformning (Nohrstedt, 2011). Ett rum där berättelse står i fokus, ett rum för samarbete och ett rum för inre dialog. Det är viktigt att det finns ett rum för enskilt arbete där man kan tänka och arbeta för sig själv, barnen måste ha en chans att ta till sig kunskaperna. Samtidigt menar författaren att det måste finnas tillgång till andra människor för att ett lärande ska kunna ske. Även Gudmundsson (1997) skriver om betydelsen av olika platser i klassrummet. Författaren menar att det är bra att ha platser med olika syften, exempelvis platser för samtal och diskussioner, ett lugnare område, områden där elever kan arbeta ensamma, ett väl upplyst område och ett mörkare område där man kan se på film.

Boström (1998) påpekar att det är viktigt att tänka på att barn med till exempel DAMP eller ADHD inte ska överstimuleras med alltför många intryck utan att det i klassrummet även bör finnas lugnare platser för barnen att arbeta på. Barn med ADHD behöver en plats som är deras egen, en plats där de kan koncentrera sig (Tufvesson, 2007). Även Esborn (2013) betonar hur viktig den enskilda arbetsplatsen är. Hon skriver om en rektor som genomfört ett förändringsarbete i sin skola och som upptäckte att eleverna la mycket kraft på att få sin arbetsplats personlig och först när deras egen plats kändes trygg vågade de sig ut till de gemensamma ytorna i klassrummet. Esborn skriver vidare att en föränderlig miljö kan uppmuntra till spontana kontakter och det blir lättare för eleverna att röra sig i rummet och hitta andra platser att sitta och arbeta på.

Boström (1998) anser att man kan använda sig av vita skärmar för att avgränsa klassrummet. Tillfälliga uppdelningar av rummet kan även göras genom rullgardiner på lämpliga platser (Gudmundsson, 1997). Andra saker som kan användas som avgränsare är bokhyllor, draperier, skärmar, växter, filter och anslagstavlor. Även Johansson, Skillström-Carlsson och Ring (2007) betonar vikten av att skapa flera rum i rummet genom att dela upp klassrummet så att eleverna kan arbeta på det sätt som de lär sig bäst på.

Även Strandberg (2006) skriver om olika rum med olika funktioner. Dessa rum kan finnas utanför klassrummet eller skapas i klassrummet med hjälp av olika typer av möblering. Författaren beskriver rum för samtal och diskussioner som en plats där bänkar, stolar eller annat möblemang är placerat i en cirkel, en cirkel som ger utrymme för många människor att delta i diskussionen. I den här typen av rum är miljön skapad så att samtalen sker ansikte mot ansikte och detta är även den typ av lärmiljö som han lyfter fram som den mest effektiva för lärande och utveckling, den interaktionella miljön.

2.5.1 Rörelse och samling

Det är viktigt att barnen får röra på sig då och då. Gudmundsson (1997) menar att det kan vara bra att skapa ett utrymme för barn som vill gå och läsa samtidigt. Tufvesson (2007) påvisar i sin studie att de flesta barn kan sitta i 15-30 minuter innan de behöver resa på sig. Författaren menar att golvet med fördel kan användas som arbetsplats då det ger barnen stor frihet och flexibilitet när de arbetar. Golvet kan även användas för att sitta i en cirkel och diskutera och platsen i mitten kan användas för att lägga ut material.

Johansson, Skillström-Carlsson och Ring (2007) menar att det bör finnas en plats där hela klassen kan samlas i en ring för gemenskap. Alla som är där ska kunna ses och höras bra och det bör finnas kuddar och stolar att sitta på. Denna

samlingsplats kan vara på en matta på golvet. En korg med koosbollor kan finnas i närheten för de barn som behöver ha något i handen. Bollen kan även användas för att visa vem som har ordet, på så sätt bestämmer barnet själv när det är dags att skicka bollen vidare.

2.6 Barns delaktighet och inflytande över sin egen lärmiljö

Bra lärmiljöer ser ut på många olika sätt och det finns därför inte en mall som fungerar i alla klassrum (Strandberg, 2006). Barnens delaktighet i utformandet av lärmiljön är av stor betydelse och det är även viktigt att det gemensamma utvecklingsarbetet sker kontinuerligt. Genom att bjuda in barnen och göra dem delaktiga i arbetet med lärmiljön får de möjlighet att själva komma med förslag till förändringar som de anser främjar deras utveckling. Barn som tillåts vara kreativa i och med sin lärmiljö visar ofta eget intresse och initiativ till förändring. De tar till vara på det som känns meningsfullt samtidigt som de kommer med nya förslag på förändring och utveckling. För barn som inte är med i utformandet av lärmiljön kan förändringar snarare göra att klassrummet känns främmande istället för utvecklande (a.a.). Även Gudmundsson (1997) betonar vikten av att möblera tillsammans med barnen så att de förstår vad som skapas och varför. Detta skapar en positiv attityd och möbleringen blir meningsfull för de som ska vistas i rummet. Då alla barn lär sig på olika sätt är det bra att rummet är utformat så att de kan använda sin egen arbetsstil när de studerar. En miljö som ger en positiv och välkomnande känsla uppmuntrar till lärande. Även Kernell (2002) anser att läraren ska sträva efter att erbjuda barnen en flexibel lärmiljö med möjlighet till olika arbetsformer. Författaren anser däremot att det inte alltid är möjligt att gå efter barnens önskemål i utformningen av lärmiljön utan att läraren i slutändan måste utgå från sina professionella kunskaper för att skapa en lärmiljö som passar hela klassen.

Schürer (2006) refererar till Petersson (2004) som påpekar att alla barn är unika och lever efter olika förutsättningar, därför finns det inget enkelt svar på hur en god lärmiljö ska se ut. Utformningen ska ta hänsyn till barnens ålder, sociala ursprung, kön, etnicitet och även den geografiska orten. I utvecklingen av lärmiljön är det därför viktigt att ta till vara på barnens synpunkter, upplevelser och behov. För att få en inblick i barnens verklighet kan man med fördel använda sig av observationer eller göra intervjuer med barn enskilt eller i grupp. Schürer skriver också att promenader tillsammans med barn i deras omgivning och olika former av dokumentation där barn får rita, måla, skriva och filma är bra hjälpmedel för att fånga barnens perspektiv på miljön. Schürer refererar även till Häggkvist (2004) som skriver att arbete med lärmiljöer ska utgå från den upplevda miljön och att det ska finnas ett samarbete mellan barn och vuxna för att det ska ske en positiv utveckling. Han menar att utan samverkan upplevs sällan en förbättring av lärmiljön. Författaren skriver även att genom att låta barnen ha en del i miljöutvecklingsarbetet ökar barnens känsla av inflytande i skolan då lärmiljön har en betydande roll för barnen och det är ett konkret arbete som går att genomföra med förändringar utifrån barnens önskemål och åsikter.

2.7 Sammanfattning

Tidigare forskning visar att elever påverkas på många olika sätt av den miljö de vistas i. Miljön sänder ut budskap och kan hjälpa eller försvåra för eleverna i deras skolarbete, detta är något som flertalet författare tar upp (Björklid, 1998; Björklid & Fischbein, 2011; Boström, 1998; Strandberg, 2006; Wallin, 2000).

Forskningen visar att den fysiska miljön i klassrummet behöver förändras och anpassas mer efter de individer som vistas där. Då alla barn är olika bör det därför finnas en variation i klassrumsmiljön för att på så sätt nå alla elever, både dem som föredrar en formell miljö samt de som gynnas av att arbeta i en informell miljö. Genom att dela upp klassrummet ges möjlighet till diskussioner men även mer lugna vrår där eleverna kan arbeta ostört. Olika typer av aktiviteter ställer även krav på anpassning av klassrummet (Boström, 1998; Gudmundsson, 1997; Johansson, Skillström-Carlsson & Ring, 2007; Wallin, 2000). Det bör finnas möjlighet att dela av klassrummet på olika sätt samtidigt som belysningen bör kunna anpassas.

Förvaring är inte något som endast används för att förvara saker i, även tillgängligheten bör beaktas. För att inte distrahera eleverna och störa deras koncentration bör förvaringen vara dold (Johansson, Skillström-Carlsson & Ring, 2007; Strandberg, 2006; Tufvesson, 2007). Viktigt att tänka på är också att barnen behöver röra på sig med jämna mellanrum, därför kan det vara bra att det finns utrymmen för de elever som gärna rör sig när de arbetar (Gudmundsson, 1997; Tufvesson, 2007). Forskningen visar även att det är viktigt att eleverna är delaktiga i förändringen av klassrummet, annars är det lätt att förändringarna känns främmande för eleverna och att de inte förstår meningen med det hela (Strandberg, 2006).

3 Metod

Detta kapitel kommer att presentera vårt tillvägagångssätt samt motivera våra val av respondenter. Här kommer att redogöras för hur vi bearbetar den insamlade datan och det kommer även att redogöras för eventuella felkällor. Kapitlet avslutas med en genomgång av de etiska aspekterna som finns att ta hänsyn till.

3.1 Datainsamling

Denscombe (2009) förespråkar intervjun som metod för att få insikt i människors åsikter, uppfattningar, känslor och erfarenheter. Nedan presenteras de olika typer av intervjuer som förekommer i arbetet samt en motivering till varför vi valt att använda oss av en kvalitativ metod.

3.1.1 Kvalitativ datainsamlingsmetod

I arbetet använder vi oss av en kvalitativ datainsamlingsmetod där vi genomför olika typer av intervjuer för att besvara våra frågeställningar. En kvalitativ metod innebär att fokus ligger på människors förståelse och uppfattningar på ett djupare plan. Detta leder även till ett färre antal respondenter än om datainsamlingsmetoden hade varit kvantitativ.

Bjørndal (2005) lyfter fram fördelarna med en kvalitativ datainsamling och menar att den bland annat möjliggör en helhetssyn på sociala processer och sammanhang. Ett kvalitativt upplägg bidrar till en flexibilitet i datainsamlingen vilket gör att det finns en möjlighet att förändra upplägget i takt med att man får mer information om det som studeras. Författaren menar även att en kvalitativ datainsamlingsmetod ger respondenten större frihet att kunna redogöra för sina tankar och upplevelser inom ämnet.

3.1.2 Semistrukturerade intervjuer

Vi använder oss av semistrukturerade intervjuer, både när det gäller barnintervjuerna och lärarintervjuerna. Detta görs för att öka möjligheten till att ställa följdfrågor samtidigt som den här typen av intervju ger intervjupersonerna större utrymme att formulera sig fritt i sina svar.

I en semistrukturerad intervju ges den intervjuade möjlighet att utveckla sina idéer och tala mer utförligt om de ämnen som intervjuaren tar upp och betoningen ligger på den intervjuades synpunkter (Denscombe, 2009). I den här typen av intervju kan också samspelet mellan den som frågar och den som tillfrågas utnyttjas för att få så fyllig information som möjligt (Stukat, 2010). Metoden ger på så vis en möjlighet att komma längre och nå djupare i det aktuella ämnet.

Lärarintervjuer

Lärarintervjuerna genomförs med en lärare i taget förutom en av intervjuerna som sker i form av en parintervju då dessa två lärare arbetar på samma skola. Eftersom urvalet av lärare är litet genomför vi djupintervjuer där fokus ligger på att skapa en djupare förståelse kring lärarnas tankar och upplevelser.

Djupintervjuer hjälper intervjuaren att se saker ur respondenternas perspektiv och förklarar även deras erfarenheter och resonemang kring ämnet (Denscombe, 2009). Lärarintervjuerna som genomförs är av en mer ostrukturerad modell med öppna frågor med utrymme för lärarna att föra in diskussionen på områden som är viktiga för dem. Denna modell ger även lärarna möjlighet att beskriva situationer och motivera sina bakomliggande idéer (Denscombe, 2009).

Barnintervjuer

För att få fram barnens perspektiv om deras egen uppfattning om lärmiljön genomförde vi även barnintervjuer. Detta har gett oss möjlighet att tolka barnens tankar om lärmiljön. Barnintervjuerna genomfördes i form av två gruppintervjuer med tre barn i varje grupp. Samtliga barn går i årskurs fem. Genom en gruppintervju ges barnen möjlighet att komplettera varandras svar. Barnen behöver inte heller känna sig underlägsna den vuxne på samma sätt som om barnet skulle bli intervjuat själv. Det är viktigt att låta barnen prata klart, därför kommer vi låta dem ta den tid de behöver för att tänka efter och svara på frågorna. Det är även viktigt att vara tydlig inför barnen och tala om när intervjun börjar och när den slutar. (T, Vuorinen. *Forskningsstrategier och datainsamlingsmetoder. Del 2*. Föreläsning i Lärarprogrammet, Eskilstuna, 2014-01-27).

3.2 Urval

Vi har intervjuat fem lärare som arbetar på fyra olika skolor och som har olika stora klasser i årskurs F-5. Detta urval kan kallas ett bekvämlighetsurval då dessa personer finns i närheten och är lätta att få tag på. Även då det gäller barnen har vi använt oss av denna typ av urval då de är elever till en av lärarna vi intervjuar. Denscombe (2009) menar att det är rimligt att man väljer det mest fördelaktiga alternativet och att det är onödigt att välja en undersökningsplats långt bort, om det inte finns en mycket bra anledning till detta. Vårt val av intervjupersoner motiveras även med att det ger en större bredd att intervjuar lärare på olika skolor och som har olika stora klasser då det kan bidra till hur de arbetar. De intervjuade lärarna arbetar även i olika årskurser, även detta för att öka bredden på undersökningen. Intervjuerna

genomfördes på skolor som är belägna både centralt och på landsbygden i en mellanstor stad i mellersta Sverige.

3.3 Genomförande

För att få kontakt med lärarna började vi att skicka ett mail där vi presenterade vårt syfte och våra frågeställningar. Därefter bestämdes tid och plats för genomförandet av intervjun utefter lärarnas önskemål. Vi frågade även en av lärarna om det fanns möjlighet att göra intervjuer med barnen i klassen och fick ett godkännande. Inför intervjuerna skickade vi sedan ut missivbrev till lärarna med beaktning av Forskningsrådets etiska principer gällande informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet (Vetenskapsrådet, 2002). Genom lärarnas underskrift fick vi ett informerat samtycke. Det är respondenternas rättighet att få tillräcklig information för att kunna avgöra om de vill delta i intervjun eller inte (Denscombe, 2009). Läraren vars elever vi skulle intervjua delade ut missivbrev till barnen som fick ta hem dem för påskrift och godkännande från sina vårdnadshavare. Barnen fick ge ett muntligt samtycke innan intervjuerna genomfördes.

Vid samtliga intervjuer använde vi oss av ljudupptagning med hjälp av diktafon. Vår tanke med detta var att skapa ett mer naturligt samtal och att intervjupersonen inte skulle störas av att vi antecknade. Det gav oss även möjlighet att lyssna igenom intervjuerna flera gånger för att upptäcka sådant som vi kanske missat tidigare, denna möjlighet är enligt Bjørndal (2005) en stor fördel i bearbetningen av den insamlade datan. Vidare menar författaren att varje gång man lyssnar igenom en inspelning har man möjlighet att fokusera på olika delar i samtalet och på så vis hitta ny och intressant information. Inför intervjuerna testade vi diktafonen så att den fungerade som den skulle.

Denscombe (2009) menar att det är viktigt att intervjun utspelar sig på en lugn och avskärmad plats för att inte störas av yttre faktorer. Vi ser därför en fördel i att mötet skedde i skolan då detta alternativ var mest lättillgängligt för alla samtidigt som intervjupersonerna känner till miljön väl och kunde välja en lämplig plats för genomförandet av intervjun. Även barnintervjuerna genomfördes i skolan då barnen är vana vid denna miljö och känner sig trygga där. Inför gruppintervjuerna tillfrågade vi barnens lärare om barn som har ganska lika status i gruppen för att det ena barnet inte ska ta över för mycket och de andra barnen svara likadant.

3.4 Databearbetning och analysmetod

Denscombe (2009) menar att analysen av kvalitativa data i de flesta fall grundar sig på en logik där man går från de särskilda dragen i data till mer generaliserade slutsatser. Författaren påpekar därför att bearbetningen av den insamlade datan ska ske fördomsfritt och noggrant. Innan data kan analyseras måste materialet bearbetas och sorteras på ett sätt som gör det tillgängligt för analys. Detta gör vi genom att transkribera ljudupptagningarna från våra intervjuer. Därefter kommer vi att läsa igenom intervjuerna för att sedan synliggöra likheter och skillnader. För att underlätta resultatsammanställningen skriver vi ut transkriberingarna för att lättare kunna anteckna och jämföra dem. Med hjälp av anteckningarna kommer materialet att kategoriseras och sådant som inte är väsentligt för våra frågeställningar kommer att sorteras bort. Den relevanta datan kommer sedan att presenteras i

resultatsammanställningen. För att försäkra oss om att ingen data skulle gå förlorad säkerhetskopierade vi alla ljudfiler och transkriberingar. Detta är något som enligt Denscombe (2009) är mycket viktigt då kvalitativ data ofta är oersättlig.

3.5 Tillförlitlighet

Då vi valt att använda oss av en kvalitativ metod har syftet varit att få en ökad förståelse och insikt i hur människor tänker kring lärmiljön.

Representativiteten är därför inte det mest betydelsefulla med denna undersökning, den visar inte hur alla elever och lärare tänker kring som lärmiljö men ger ändå en inblick i hur det kan se ut.

3.5.1 Reliabilitet

Stukát (2005) skriver att reliabilitet kan översättas till hur bra ett mätinstrument är på att mäta. Vidare menar Bryman (2002) att när det gäller kvalitativ forskning är det svårt att uppfylla kriteriet kring extern reliabilitet (som står för den utsträckning i vilken en undersökning kan upprepas) då det är omöjligt att "frysa" en social miljö. För att visa på undersökningens reliabilitet kommer vi nedan att beskriva hur vi försökt öka noggrannheten i våra mätningar.

Då vi använt oss av semistrukturerade intervjuer med följdfrågor kan det vara svårt för en annan person att kunna återskapa denna undersökning. Även lärares och barns olikheter är en faktor som gör det svårt att återskapa exakt samma resultat. För att försöka öka vår reliabilitet har vi sett till att intervjua lärare i olika delar av staden, samt lärare som har olika stora klasser. Vi valde även att intervjua barn för att få med ett barnperspektiv och på så sätt få en mer övergripande bild av ämnet.

3.5.2 Validitet

Med validitet menas om man mäter det som man avser att mäta (Stukát, 2005). Han betonar att validitet är svårt att mäta och att reliabilitet är en nödvändig förutsättning för validitet. Stukát menar även att validiteten kan minska om man formulerar frågorna på fel sätt, exempelvis genom att ställa frågor som täcker mindre än det man syftar till eller frågor som är för generella och täcker mer än det man syftar att ta reda på. Detta har vi beaktat då vi formulerat våra frågor, vi hade vårt syfte och våra frågeställningar i åtanke då vi skrev frågorna till våra respondenter. För att kunna hålla en röd tråd och för att kunna göra vissa jämförelser såg vi även till att frågorna till barnen och lärarna passade in under samma teman även om det inte var samma frågor. Då syftet med undersökningen har varit att öka vår förståelse om respondenternas upplevelser och tankar anser vi att vårt val av intervjuer som datainsamlingsmetod passade bra och hjälpte oss att mäta det som vi avsåg. Hade vi istället valt enkäter eller observationer hade det funnits mindre utrymme för respondenterna att förklara sina tankar.

3.5.3 Felkällor

En felkälla man får räkna med när man intervjuar människor är att de kanske inte är helt ärliga i sina svar (Stukát, 2005). Det finns en risk att respondenterna ger mer eller mindre osanna svar, medvetet eller omedvetet. Det kan vara svårt att erkänna sina brister samtidigt som människor ofta vill vara till lags och kanske därför svarar det som de tror att intervjuaren vill höra. Det är därför viktigt att skapa en förtroendefull situation samtidigt som man måste ha med i beräkningen att svaren kanske ändå inte varit helt ärliga. I vår undersökning har vi försökt undvika känsliga frågor och frågor som kan kännas obekväma för respondenten. Innan intervjuerna har vi även betonat att ingen annan kommer att få reda på deras svar för att de på så sätt ska känna sig mer fria att uttrycka sig. För att respondenterna ska känna sig mer bekväma har vi även valt att intervju dem på en plats de är vana vid, deras arbetsplats.

3.5.4 Generaliserbarhet

När det gäller generaliserbarhet menar Stukát (2005) att man måste resonera kring vilka de resultat man får fram egentligen gäller för, om de endast gäller för den undersökta gruppen eller om resultaten kan generaliseras. Några faktorer som kan påverka generaliserbarheten är om man har en liten grupp och urvalet inte är representativt. I vår undersökning har vi haft ett relativt litet antal intervjupersoner men vi har valt lärare på olika skolor och med olika klasstorlekar för att kunna representera en större del av populationen.

3.6 Etiska ställningstaganden

Vi kommer att beakta Vetenskapsrådets forskningsetiska principer i vårt datainsamlande. Där står att respondenterna ska informeras om alla faktorer som kan påverka deras vilja att delta i undersökningen (Vetenskapsrådet, 2002). Informationen delas upp i fyra huvudkrav, informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet.

3.6.1 Informationskravet

Enligt Vetenskapsrådet (2002) finns ett antal punkter som intervjupersoner ska få ta del av samt ta ställning till innan en intervju genomförs. De ska informeras om arbetets syfte och villkoren för deltagande. Tiden för intervjun ska framgå och även att intervjun är frivillig och när som helst kan avbrytas. Intervjupersonerna ska även få reda på sådan information som kan påverka deras villighet att delta och även att arbetet kommer att publiceras.

Personerna som vi kommer att intervjuas får ta del av denna information i ett missivbrev som skickas ut innan våra planerade intervjuer. Det är vår önskan att intervjuerna spelas in med diktafon och detta kommer att framgå i missivbrevet. Där står även att svaren kommer att behandlas konfidentiellt samt att intervjuerna genomförs som datainsamling till ett examensarbete och att det färdiga arbetet kommer att publiceras på den offentliga databasen DiVA.

3.6.2 Samtyckeskravet

Inför intervjuerna kommer vi att maila missivbrevet till lärarna så att de har möjlighet att läsa igenom brevet och därefter ge sitt godkännande med sin signatur. Gällande barnintervjuerna kommer barnens vårdnadshavare att få ta del av missivbrevet. Detta skickas till barnens lärare som skriver ut kopior som barnen sedan får ta med hem för att få vårdnadshavarnas underskrifter. Enligt

Vetenskapsrådet (2002) ska vårdnadshavares samtycke finnas, exempelvis om barnet är under 15 år och om intervjun kan vara etiskt känslig. Båda vårdnadshavarna ska godkänna barnets deltagande genom att lämna sin underskrift. Barnen kommer innan genomförandet av intervjun muntligen att få ta del av samma information som finns i missivbrevet.

3.6.3 Konfidentialitetskravet

Vetenskapsrådet (2002) betonar vikten av att förvara personuppgifter på ett sådant sätt att obehöriga ej kan ta del av dem. Uppgifter om identifierbara personer ska antecknas, lagras och avrapporteras på ett sådant sätt att enskilda människor inte kan identifieras av utomstående. Vi har beaktat detta genom att inte nämna lärarnas och barnens namn eller ålder varken i våra anteckningar eller i våra transkriberingar. Inte heller namnet på staden eller skolan kommer att nämnas någonstans.

3.6.4 Nyttjandekravet

Insamlat material kommer endast att användas till vårt examensarbete. Vetenskapsrådet (2002) tar upp att insamlade uppgifter inte får användas för kommersiellt bruk eller andra icke-vetenskapliga syften. Personuppgifter får heller inte användas i beslut eller åtgärder som påverkar den enskilde individen.

4 Resultat

Nedan kommer en resultatsammanställning från de genomförda intervjuerna att presenteras. Vi börjar med att presentera lärarintervjuerna och går sedan över till barnintervjuerna. Vi har valt att kategorisera svaren utifrån våra frågeställningar för att visa på ett tydligare resultat.

4.1 Hur anser lärare att barns lärande gynnas av en välplanerad lärmiljö?

Alla de lärare vi intervjuat anser att den fysiska lärmiljön spelar en stor roll för barnens lärande och utveckling. De menar att miljön är viktig för att kunna skapa variation i undervisningen, att kunna arbeta på olika sätt och i olika grupper.

”Om jag tänker på mig själv, hur jag skulle lära mig så tycker jag att det som går in i mitt hjärta det fastnar ju härinne (pekar på huvudet). Så jag tror att om lärandemiljön är kreativ och flexibel framför allt, det får inte vara att här måste du leka den här leken eller lära dig det här utan att miljön ska vara flexibel och kreativ”. (Intervjuad lärare)

4.1.1 Olika platser i klassrummet

Lärarna betonar vikten av att eleverna ska ha tillgång till olika platser i klassrummet beroende på hur de lär sig och vilken typ av uppgift de ska genomföra. Flera lärare tar upp vikten av att skapa rum i rummet istället för att endast ha ett stort rum. Det bör finnas rum för lärande, lek och social samvaro. En lärare anser att det är viktigt med lite större utrymmen där barnen kan genomföra mer fysiska övningar eller om de bara behöver röra sig en stund. Ibland kan kapprummet användas för detta syfte, kapprummet kan även fungera som en plats där eleverna kan arbeta på. Samtliga lärare tycker att det bör finnas platser där eleverna kan arbeta enskilt, det bör även finnas platser dit elever kan gå undan om de känner att de haft en dålig dag och behöver vara

ensamma. Då alla elever lär sig på olika sätt är det bra om de har möjlighet att sprida ut sig och hitta en plats att arbeta på som fungerar för just dem.

Tre av lärarna anser att ett klassrum möblerat i u-formation gynnar samspel och diskussion i klassrummet. Då det kan vara svårt att få plats att möblera barnens bänkar i u-formation har de flesta klassrum vi besökte mattor där lärarna samlar barnen för gemensamma stunder. Lärarna tycker att det är bra att placera om eleverna med jämna mellanrum för att eleverna ska lära sig att samarbeta i olika formationer. Det är även viktigt att ta hänsyn till de elever som behöver ha en fast plats för att de koncentrerar sig bäst där, det kan handla om att de behöver sitta långt fram eller mer avskilt. Samtliga lärare anser att förändringarna ska utgå från barnens behov och förändringarna ska därför ske när det behövs.

4.1.2 Förvaring

Lärarna menar att det är viktigt att tänka på förvaringen i klassrummet och anser att en dold förvaring gynnar elever med koncentrationssvårigheter då de ofta upplever det som jobbigt och rörigt om det är för mycket saker synligt i klassrummet. Ett par av lärarna påtalar fördelen med att barnen förvarar sitt material i egna bänkar, då slipper de resa på sig när de ska hämta något och detta minskar risken med att störa en klasskamrat på vägen och kanske själva bli distraherade i sitt arbete. Då eleverna har sina böcker och material i bänken sparar de även tid då de slipper hämta material i olika delar av klassrummet. Ytterligare en aspekt med egna bänkar är att det blir mer personligt och eleverna tycker om att dekorera sina bänkar och göra dem mer personliga. Bänken blir som en tillhörighet och bidrar till ökad mysfaktor för eleverna.

En lärare tar upp att man kan inspirera barnen genom att presentera material på ett tilltalande sätt. Hon menar att genom att placera materialet på barnens nivå bjuder hon in barnen att fritt använda sig av det presenterade materialet i sitt arbete. Detta kan hjälpa barnen till nya upptäckter och på så vis vinner de ny kunskap

4.1.3 Svårigheter i utvecklingen av lärmiljön

Lärarna uttrycker ett hinder i att ha stora klasser då möjligheten för en flexibel möblering minskar, vilket leder till att barnen oftast sitter tätare placerade och på så sätt minskar möjligheterna att hitta alternativa platser i klassrummet. Den täta placeringen kan i sin tur leda till en högre ljudnivå och att barnen får svårt att koncentrera sig vid enskilt arbete. Barnen stör också varandra lättare när de behöver röra sig i klassrummet exempelvis när de ska hämta material eller gå på toaletten. När klassen är stor är det även svårare att alternera sig i möbleringen och det kan även vara svårt att möblera till ett dialogiskt klassrum. För att kunna skapa det bästa av situationen förespråkar lärarna möbler som lätt kan flyttas runt för att kunna skapa tillfälliga platser för diskussioner.

4.2 Hur kan lärare arbeta för att utveckla barnens lärmiljö?

Lärarna anser att det är viktigt att skapa ett inbjudande klassrum, de tar även upp vikten av att ingången och kapprummet skapar en välkomnande känsla in till klassrummet. De menar att det är viktigt att skapa en mysfaktor i klassrummet för att barnen ska känna trygghet och motivation. Detta kan göras genom att eleverna får vara delaktiga i förändringarna så att de känner att klassrummet är deras. Lärarna menar även att detta är en bidragande faktor till

att barnen känner större ansvar för det materiella i skolan. De ser en fördel i att barnen har sitt hemklassrum där de spenderar större delen av dagen och på så vis växer en ansvarskänsla fram.

4.2.1 Förändringar i klassrumsmiljön

Alla lärare tycker att man bör förändra klassrumsmiljön kontinuerligt men de gör detta i olika utsträckning. De olika faktorer som spelar in är klassrummets storlek, antal elever och lärarens kreativitet. En lärare som har en liten klass med få elever upplever att det är lättare att genomföra förändringar i klassrummet nu, jämfört med när hon haft klasser med fler elever. Den lärare som har flest antal elever i sin klass upplever de största begränsningarna i förändringsarbetet i miljön. Om förändringen inte är positiv så provar de något annat tills de hittar ett sätt som fungerar. En av lärarna gör även en liknelse med hemmiljön, vi vill oftast inte göra allt för stora förändringar utan det räcker oftast med att ändra småsaker. Hon menar att barn behöver ha rutiner och trygghet och att stora förändringar kan skapa oro i klassen. Därför anser hon att det räcker med att barnen byter platser istället för att hela tiden hitta nya sätt att möblera klassrummet.

”Visst kan man variera sig men jag tror att det är lite som hemma, man vill inte möblera om för mycket hemma heller man vill ha den där tryggheten på något vis. Lite att man kanske byter gardiner eller fräschar till det så men kanske att man inte möblerar om så ofta hemma heller utan man hittar sin stil eller det som passar en bra”. (Intervjuad lärare)

4.2.2 Möbler och inredning

Ett par lärare använder sig av möbleringen i klassrummet för att skapa ett effektivare arbetsklimat. Att placera barnen i grupper om fyra är enligt dem ett sätt att spara in mycket tid när barnen ska diskutera eller arbeta parvis eller i grupp. De får då arbeta parvis med sin bänkkompis för att sedan skapa en grupp tillsammans med det andra bänkkparet. Förutom tidsaspekten, att de tjänar mycket tid på att slippa göra nya gruppindelningar, ger det även barnen en större känsla av trygghet då de slipper fundera på vem de ska arbeta med den här gången och vart de ska sitta. En lärare arbetar med grupperna på ytterligare ett sätt genom att ge barnen i respektive grupp en siffra från ett till fyra, och ibland låta alla ettor, tvåor, treor och fyror arbeta tillsammans.

Att placera barnen i grupper om fyra kan också ge en känsla av ett större och luftigare klassrum. När barnen sitter en och en skapas det ofta smala rader och små ytor att röra sig på i klassrummet och risken att störa varandra när man rör sig i klassrummet ökar. Läraren som arbetar i klassen med minst antal elever har bänkarna möblerade i en u-formation. Enligt henne bidrar den här typen av möblering till ett mer dialogiskt klassrum. Även andra lärare nämner samma fördel med u-formationen men anser inte att det fungerar i klasser med många elever. Lärarna anser därför att det är bra att ha möbler som kan flyttas lätt, då de ibland vill skapa utrymme för diskussioner och samlingar i mitten av klassrummet.

I ett klassrum har eleverna istället för en stor gemensam matta, personliga små mattor eller kuddar att sitta på. Dessa mattor och kuddar används i samlingen men de gör det även lättare för barnen att ta sin matta eller kudde och skapa en tillfällig plats att arbeta på när de känner behov av enskildhet. Förutom antalet

elever i klassen spelar lokalen en stor roll. Vissa klassrum har fördelen att ha mindre anslutande rum till klassrummet, eller vrår där det går att skapa avskilda platser för barnen att arbeta på. En lärare berättar att de har skärmväggar som de kan utnyttja för att skapa små rum av sina vrår där barnen kan sitta ostört och arbeta.

För att skapa en mysfaktor i klassrummet kan man med fördel inreda med olika möbler och textilier. En matta i klassrummet gör rummet mer ombonat samtidigt som den är bra i undervisningssyfte då den kan användas till samlingar och genomgångar. En lärare berättade att hon samarbetade med slöjden där barnen fick sy gardiner till klassrummet, de fick även göra träramar som de skapade tavlor av och satte upp i klassrummet. Lärarna tycker det är viktigt att klassrummet känns ombonat och de tycker att soffor, fåtöljer och kuddar hjälper till att skapa en mer hemtrevlig känsla. Även små bordslampor skulle bidra till en ökad myskänsla i klassrummet.

De intervjuade lärarna menar att det är viktigt att sätta upp saker på väggarna. I början av terminen, eller om man inte har tillgång till barnens alster kan man använda sig av andra fina saker för att piffa till väggarna, en lärare föreslog exempelvis olika bilder på djur. Det är viktigt att barnen får vara med och skapa det fina i klassrummet och känna stolthet. Lärarna betonar även vikten av att tänka på hur man sätter upp saker på väggarna. En av lärarna ger exempel på att skolor i England lägger stor vikt vid hur barnens alster presenteras. Genom att beskära bilderna och sätta ramar runt blir bilden viktig, det går inte att sätta upp bilder hur som helst. De menar att det är viktigt att tänka på hur man sätter upp saker på väggarna så att det inte blir rörigt, man måste ha en tanke med det. Det bör finnas saker att vila blicken på men inte för mycket saker så att barnen inte kan koncentrera sig. Material som ligger framme i klassrummet bör vara ordnat i högar för att skapa ett lugnare intryck.

4.2.3 Förvaring

Det viktigaste för lärarna när det gäller förvaring är tillgängligheten. Barnen måste kunna se och komma åt det material de behöver. Genom att ställa materialet på barnens nivå kan även en nyfikenhet för utforskande skapas. En av lärarna nämner att det är bra att variera de saker man har framme, allt behöver inte vara framme samtidigt utan istället anpassa materialet efter den aktuella undervisningen. Hon menar även att barn med olika typer av funktionsnedsättningar ofta upplever att det är jobbigt om det är rörigt och för mycket saker framme. En lärare berättade att hon skulle vilja ha dold förvaring även till barnens material för att det ger ett lugnare intryck. Lärarna säger att de gärna använder sig av dold förvaring då det gäller det egna materialet. De vill även ha möjlighet att låsa in värdesaker, både deras egna och barnens. Det finns både för- och nackdelar med sluten förvaring och en lärare nämner att ur städsynpunkt och ur estetisk synpunkt är det bättre att man kan dra för och stänga men ur inspirationssynpunkt för eleverna är det bättre med öppna hyllor, bokhyllor och material som man kan ställa upp.

4.2.4 Belysning

De flesta lärarna önskade någon form av variation när det gäller belysningen i klassrummet. De skulle gärna vilja ha små bordslampor eller spotlights som går att rikta. Speciellt på morgonen föredrar de att ha det lite mörkare i klassrummet och de upplever även att barnen uppskattar detta. En av lärarna påpekade att det är en myt att barnen förstör synen om de arbetar i svag belysning. Även solljuset kan användas som ljuskälla istället för de starka lamporna i taket, en lärare benämnde dessa som institutionsbelysning.

”Det här är ju mer institutionsbelysning, nya skolor gör ju inte såhär, de här rören längre med det här slaskljuset, utan de har raka strålar ner”.
(Intervjuad lärare)

Endast en av lärarna känner sig nöjd med den befintliga klassrumsbelysningen. Hon anser att den går att kombinera med dagsljuset för att få bra ljus i klassrummet.

4.2.5 Ljud och musik

Samtliga lärare anser att ljudnivån påverkar barnens koncentration. I ett av klassrummen har de fått ljuddämpande takplattor och läraren upplever en förbättring i arbetsklimatet, både sitt eget och barnens. Samma lärare anser också att starten på dagen påverkar barnens kommande arbetsprestationer under dagen. Hon tycker det är viktigt med en lugn start på dagen för att barnen inte ska bli så högljudda och hon berättar även att barnen har tagit upp en hög ljudnivå som ett problem. Även lugn musik på morgonen kan bidra till en lugnare stämning i klassen.

De flesta lärarna använder sig av musik endast under de estetiska ämnena. Ett par lärare förklarar att användandet av musik begränsas under de teoretiska ämnena då barnen ofta arbetar i par eller grupper och ljudnivån skulle bli för hög om barnen skulle behöva överrösta musiken i sina diskussioner. Då alla elever lär sig på olika sätt är det bra om de har möjlighet att sprida ut sig och hitta en plats att arbeta på som fungerar för just dem.

Lärarna väljer musik utifrån syfte, när barnen arbetar passar det bäst med lugn musik men om barnen behöver röra på sig kan det vara bra att sätta på rörelsemusik. Två av lärarna har musik på under bildlektionen och under övriga lektioner får de elever som vill ha musik i sina hörlurar. De nämner att det kan vara bra att musiken är instrumental. Musiken är ett område där de upplever att det kan bli problem om barnen ska välja låtar, det är för många viljor som ska tillmötesgå och därför bestämmer lärarna musiken.

4.2.6 Lärarnas syn på barnens delaktighet i utvecklingen av lärmiljön

De intervjuade lärarna har lite delade meningar om hur barnen bör få påverka utformningen av lärmiljön. Två av lärarna menar att vi bör lyssna mer på barnen då de ofta har väldigt kloka idéer och tänker annorlunda än vad vi ofta gör medan två av lärarna menar att det ändå är vi som lärare som vet bäst i slutändan. Det kan vara bra att prova att göra om efter barnens önskemål och sedan om det inte fungerar så blir det synligt för barnen och då kan man göra om igen när man utvärderat vad det var som inte fungerade.

”Det kan man göra på många sätt, just att man ställer de här frågorna till barnen. Och sen ibland så kanske man känner att det inte funkar men man provar och så får man se och så får de själva också se, men det här fungerade ju inte”. (Intervjuad lärare)

En av lärarna berättar att hon brukar låta barnen vara med och välja platser i klassrummet. Hon använder sig av två sätt, antingen får ett par barn komma med förslag på placeringen eller så gör hon själv placeringen och presenterar den för barnen på tavlan innan de flyttar sina bänkar. Detta för att barnen ska få möjlighet att komma med förslag på ändringar för att skapa bästa möjliga arbetsklimat i gruppen. Om ett barn inte är nöjd med sin plats försöker de lösa det efter de förutsättningar som finns. En av lärarna påpekar att det även är viktigt att synliggöra för barnen att de har fått vara med och bestämma. Ofta går barnens delaktighet dem förbi och de tycker därför att de inte fått vara med och påverka.

4.2.7 Svårigheter i utvecklingen av lärmiljön

Samtliga lärare vi har intervjuat ser platsbristen som det största hindret när det gäller att förändra lärmiljön. Har man många elever och ett litet klassrum kan det vara svårt att få in andra möbler och det kan även vara svårt att få plats att samla alla elever. En av lärarna påpekar att det ofta är vi själva som är det största hindret, det kan vara jobbigt att göra om eller så tänker vi för fyrkantigt. Lärarna upplever inte ekonomin som ett hinder utan de har oftast fått beviljat att köpa det de önskat. Två av lärarna tar dock med saker hemifrån eller gör nya inköp privat för klassrummets räkning, alltifrån bokhyllor till blomvaser. Detta gör de då de anser att det är krångligt och en lång väg att gå för att få ut ersättning från skolan.

För att få en alternativ möblering i klassrummet att fungera anser lärarna att det behövs regler. De lärare som har soffor och fåtöljer i klassrummet har alla regler för hur dessa får användas. Barnen får använda möblerna på eget initiativ men uppstår konflikter finns det regler att falla tillbaka på. Om barnen får vara med och bestämma reglerna har de även lättare att förhålla sig till dem och acceptera konsekvenserna av dem. Därför har barnen möjlighet att komma med förslag på regler som de vill införa, men även avskaffa. Dessa diskuteras gemensamt i klassen och därefter fattas ett demokratiskt beslut om förslaget.

4.3 Hur uppfattar barnen att deras lärmiljö ser ut och hur skulle de vilja att den såg ut?

Gemensamt för alla barn är att de tar upp vikten av att trivas i klassrummet då de spenderar en stor del av dagen i skolan. Barnen har många tankar om hur de vill förbättra sin lärmiljö men uttrycker varken nöje eller missnöje över den lärmiljö som finns idag.

4.3.1 Barnens uppfattningar om den fysiska lärmiljön

De barn vi har intervjuat känner inte att de har så stort inflytande över utformningen av klassrumsmiljön. Eleverna får komma med idéer men ofta går förslagen inte igenom. De upplever att läraren har det största inflytandet i klassrummet. Läraren bestämmer elevernas fasta platser men eleverna känner att de ändå har valmöjligheter och tillgång till avskilda platser samt grupprum som de får utnyttja på eget initiativ. En nackdel som eleverna tar upp när det gäller att gå iväg till grupprum är att det lätt blir pratigt om ingen lärare är

närvarande. Därför föredrar många att sitta i de bås som finns i klassrummet, dessa ger möjlighet till avskildhet samtidigt som läraren ändå är närvarande.

När det gäller ljudnivån är det delade åsikter bland eleverna, vissa blir lättare störda av prat i klassrummet än andra. De upplever även att det är skillnad på ljudnivån från ämne till ämne. För de elever som vill ha det tyst finns möjligheten att använda hörselkåpor. De elever som föredrar musik för att hitta koncentrationen kan använda sin mobil för att lyssna på musik med hörlurar. Eleverna tycker att det passar bäst att läraren spelar musik för hela klassen då det är bild, annars anser de att det är bra att de får välja själva. En elev uttrycker att det är svårt för lärare att få barn att vara tysta hela tiden och menar att prat alltid förekommer under en lektion.

”Om man säger såhär, det är ju pratigt i varje klassrum i hela världen någon lektion, jag vet inte hur en lärare ska försöka få ett barn att vara tyst hela tiden. (Barn, åk 5).

En annan elev berättar om en metod som användes på dennes tidigare skola. Där hade läraren en kulburk i klassrummet och för varje tyst lektion stoppade läraren i en kula. När burken var full fick eleverna en belöning, exempelvis möjligheten att anordna ett disco eller se på film. Denna metod fick positiv respons från de övriga eleverna i intervjugruppen.

4.3.2 Barnens önskemål

Eleverna trivs i sitt klassrum och accepterar de förutsättningar som finns men om eleverna fick önska fritt skulle de göra klassrummet mer personligt och mysigt. Eleverna uppskattar de avskilda platser som finns i klassrummet men uttrycker önskemål om att göra dessa mer ombonade och mysiga. Förslagsvis med hjälp av textilier, bilder och bordslampor. De föreslog även bordslampor till sina ordinarie platser samt mjuka stolsdynor att sitta på. En elev pratade även om att sätta upp ljusslingor i klassrummet för att göra det mysigare. Eleverna skulle gärna vilja ha soffor i klassrummet, det finns även önskemål om en stor fluffig matta. Sofforna vill eleverna ha att sitta i när de läser men även då de samtalar och diskuterar. Barnen diskuterar om det skulle vara fördelaktigt med en rund soffa för att lättare kunna diskutera gemensamt, men de anser även att två soffor mitt emot varandra skulle fungera bra. En elev uttrycker även att soffan skulle vara bra för att ha en plats att chilla på, exempelvis när man är klar med en uppgift. I klassrummet finns stora fönster där eleverna tycker om att sitta och läsa, även dessa platser skulle de vilja göra lite mysigare exempelvis med kuddar.

Eleverna har motiveringar för sina önskemål och de är även medvetna om de svårigheter som skulle kunna uppstå. Förutom att det skulle bli en mysigare miljö i klassrummet, påvisar eleverna fördelarna med att kunna anpassa ljuset, exempelvis när man ser på en film. Detta ger eleverna möjlighet att anteckna samtidigt som den starka takbelysningen inte stör filmvisningen. Elevernas egna förslag för att kunna ha ett flexibelt klassrum är att samtidigt ha regler. De menar att turordning skulle kunna vara en lösning för att alla ska ha en chans att använda soffan. Tanken med att införa regler är att undvika konflikter.

Eleverna anser själva att då de spenderar väldigt mycket tid i skolan skulle de gärna vilja att miljön var mer hemtrevlig. Om de får drömma fritt skulle de

gärna ha varsitt separat bås som de fick inreda personligt. När eleverna diskuterar detta inser de svårigheten med att få plats med så många bås i ett klassrum. De kommer då med förslaget att istället inreda de bås som redan finns i klassrummet gruppvis. De tror att denna typ av förändring skulle ha större chans att kunna genomföras.

5 Resultatanalys

Nedan följer vår resultatanalys, denna baseras på vårt intervjumaterial som presenterats under rubriken resultatsammanställning. För att hålla oss inom ramen av arbetets syfte kommer vi att utgå från våra frågeställningar. Resultatet kommer att analyseras med hjälp av litteraturen som använts i litteraturgenomgången.

5.1 Hur gynnas barns lärande av en välplanerad lärmiljö?

De lärare vi intervjuat anser alla att lärmiljön har en betydande roll för barnens lärande och utveckling. Vygotskijs (1978) sociokulturella perspektiv betonar vikten av samspel och relationer mellan människor och att det är först när detta samspel sker som lärandet kan ta form. En välplanerad miljö främjar utvecklingen av barns sociala, emotionella och intellektuella förmåga (Gudmundsson, 1997).

Genom att lärarna placerar barnen i grupper skapas par och grupper inför gemensamma uppgifter automatiskt och för att barnen ska lära sig att samarbeta med alla i klassen placerar läraren om dem med jämna mellanrum. Att ha fasta par och grupper är ett sätt att minska barnens oro då de slipper fundera på vem de ska arbeta tillsammans med. Även om de har fasta platser finns möjligheter att arbeta på andra platser i och utanför klassrummet. Dessa platser kan exempelvis vara gruppum, korridoren, kappum, soffor och fönster.

Lärarna anser att genom att skapa olika platser i klassrummet ger de eleverna möjlighet att arbeta på den plats som passar just dem och den aktuella uppgiften. När barnen behöver ett avbrott är det bra om det finns tillgång till ett större utrymme där barnen kan utföra fysiska aktiviteter. En aktivitet som brukar förekomma är att barnen får röra på sig till rörelsemusik. De flesta barn behöver röra på sig efter 15-30 min och Tufvesson (2007) betonar därför vikten av att möblera klassrummet så att eleverna kan röra sig fritt efter sina behov. Detta ansåg även Dewey redan på sin tid (Sundgren, 2005),

Då vi diskuterade valet av öppen eller sluten förvaring menade lärarna att sluten förvaring är att föredra ur städsynpunkt samt ur estetisk synpunkt. Det estetiska i ett rum påverkar både barnens välmående och koncentrationsförmåga (Björklid, 1998). Ur inspirationssynpunkt anser lärarna däremot att det är bättre med öppen förvaring. Lärarna tänker på hur de presenterar materialet för barnen genom att göra det tillgängligt med fri åtkomst. Här ser vi liknelser med Montessoripedagogiken som menar att materialet har en stor inverkan på barnen och att de själva ska ha möjlighet att få välja material att arbeta med (Gustafsson, 1979).

Genom att använda sig av en strukturerad förvaring skapar lärarna en ordning i klassrummet som bidrar till ett lugnare intryck. Det är viktigt att tänka på hur saker sätts upp på väggarna samt hur materialet i klassrummet placeras.

Genom att begränsa materialet till den aktuella undervisningen blir det inte lika rörigt i klassrummet, samtidigt som barnen då blir mer inspirerade av det material som finns. En öppen förvaring där allt är synligt samt för mycket saker på väggarna kan bidra till minskad koncentration hos barnen medan en dold förvaring gynnar barnens koncentrationsförmåga (Tufvesson, 2007).

Gemensamt för de intervjuade lärarna är att de gärna använder sig av lugn bakgrundsmusik, oftast instrumental. Detta sker oftast på morgonen för att få en lugn start eller då eleverna har enskilt arbete. Bakgrundsmusik ökar barns inlärningsförmåga och stärker dem på så vis i sitt lärande (Boström, 1998). Det finns tillfällen då lärarna undviker bakgrundsmusik, detta är då barnen arbetar i par eller grupper. Det är ett medvetet val av lärarna för att det inte ska bli för hög ljudnivå i klassrummet när barnen ska diskutera.

Lärarna pratar om att skapa en miljö som får barnen att känna sig välkomna och att detta arbete kan börja redan vid ingången och i kapprummet. De pratar även om vikten av att skapa en mysfaktor i klassrummet och att detta ökar barnens trygghetskänsla och motivation till lärande. Det är viktigt att barnen trivs i sitt klassrum för att de ska våga prova nya vägar och inhämta ny kunskap (Strandberg, 2006).

5.2 Lärarnas arbete med utvecklingen av barnens lärmiljö

Alla lärare vi intervjuat har olika klassrum och olika förutsättningar men alla anser att lärandemiljön är viktig för barnens utveckling. Strandberg (2006) skriver att det inte finns en mall som passar alla klassrum utan att en lärmiljö kan se ut på många olika sätt. Lärarna försöker skapa rum i rummet utifrån deras förutsättningar. Tanken med detta är att skapa ett klassrum som möter alla barns behov och stimulerar lärande, lek och social samvaro. Genom att skapa små vrår i klassrummet har barnen möjlighet att arbeta enskilt men de har även möjlighet att gå undan om de känner ett behov av att vara ensamma. Dessa vrår skapas med hjälp av skärnväggar och små personliga mattor eller kuddar som barnen kan placera på valfritt ställe i klassrummet. Möjligheten att kunna skapa avskildhet i klassrummet är en viktig del i barnens lärmiljö enligt Nohrstedt (2011).

En annan viktig aspekt i barnens lärmiljö är enligt Wallin (2000) att det finns fria ytor i klassrummet som kan skapas efter olika aktiviteters behov. Lärarna pratar om möjligheterna som finns för att skapa dessa ytor och föredrar därför att ha möbler som är lätta att flytta runt vilket frigör utrymmen för samlingar och gruppsamtal. Det är fördelaktigt att möblera i cirkel för att skapa bra förutsättningar för gemensam diskussion (Strandberg, 2006). Lärarna tar upp fördelen med att kunna möblera bänkarna i u-formationer men menar att möjligheterna till den här typen av möblering ofta begränsas av lokalen och antalet elever. Tillfälliga möbleringar blir då deras sätt att skapa en liknande lärmiljö.

De två lärare som arbetar mest aktivt med att involvera barnen i utvecklingen av lärmiljön är båda lärare i lägre årskurser och vi tror att det är lättare att skapa en flexibel och varierande lärmiljö för yngre barn då kunskapsmålen ökar i takt med barnens ålder. Vi tolkar även resultaten som att antalet elever och klassrummets storlek spelar en stor roll för hur mycket lärarna upplever att de kan förändra i samarbete med barnen.

När det kommer till barnens inflytande skiljer sig resultatet något. Alla lärare anser att barnen bör involveras i förändringsarbetet med klassrumsmiljön, men i olika utsträckning. Vissa lärare ser inga hinder i att låta barnen vara med och utforma miljön, de tar fasta på barnens önskemål och förslag och förändrar tillsammans. Visar det sig att det inte fungerar funderar de ut en ny lösning tillsammans. Andra lärare anser att de av erfarenhet besitter den största kunskapen om vad som fungerar bäst när det kommer till större beslut, så som inköp och möblering. De är förvisso öppna för barnens idéer och kan låta barnen prova sina förslag om de passar inom lärarens ramar men det är ändå läraren som har den avgörande rösten när det kommer till om förändringen ska genomföras eller inte. Lärarna gör sitt bästa för att tillmötesgå barnens önskemål om placering när det kommer till barn som av olika anledningar har koncentrationssvårigheter och därför föredrar en fast plats i klassrummet. Bland annat barn med ADHD kan gynnas av att ha en fast plats som är deras egen för att lättare kunna koncentrera sig menar Tufvesson (2007).

Lärarna anser att alla förändringar som genomförs inte behöver vara stora. De anser att man ska utgå ifrån barnens bästa och jämför klassrummet med hemmiljön. Oftast genomför man inte alltför stora förändringar i hemmiljön utan det räcker med mindre förändringar för att skapa en variation. Att samarbeta med slöjden och låta barnen skapa inredning till klassrummet är ett sätt att göra barnen delaktiga i förändringsarbetet av klassrumsmiljön menar lärarna. Även om hjärnan stimuleras i rika miljöer har barn ett behov av trygghet och stabilitet, förändringarna i klassrumsmiljön bör därför inte vara allt för stora (Boström, 1998).

För att bjuda in barnen till att ta del av allt material som finns i klassrummet bör det placeras på barnens nivå, detta bidrar till att barnen själva kan ta fram och plocka undan det material de behöver (Strandberg, 2006). Här ser vi att lärarnas avsikter går hand i hand med författarnas åsikter om hur materialet ska placeras då alla lärare vi intervjuat anser att det är viktigt att eleverna själva kan komma åt det material de anser sig behöva.

5.3 Barns tankar om lärmiljön

De barn vi intervjuat trivs i sitt klassrum men anser inte att de har särskilt stort inflytande över vilka förändringar som ska genomföras i klassrumsmiljön. Även om de har möjlighet att komma med förslag blir de oftast inte verklighet. Här skiljer sig barnens uppfattning från deras lärare då hon anser att barnen är delaktiga i förändringsarbetet som sker i klassrummet. Men läraren säger även att delaktigheten sker inom hennes ramar och under gruppintervjun pratar hon och hennes kollega om att det är viktigt att synliggöra för barnen att de har fått vara med och påverka då detta inte alltid är tydligt för dem. Ramarna och behovet av att tydliggöra barnens delaktighet skulle kunna vara en stor del i att barnen själva inte känner sig involverade i arbetet. Det område där barnen känner att de har störst inflytande är när det kommer till att utnyttja de olika platser som finns i och utanför klassrummet. Barnen känner att de ganska fritt kan välja och skapa andra tillfälliga platser utöver deras ordinarie platser och uppskattar att det finns tillgång till avskilda platser. Möjligheten att välja platser bidrar till ökad motivation hos barnen och förbättrar deras arbetsprestationer (Boström, 1998).

Barnen har många förslag på förändringar de skulle vilja genomföra för att skapa ett hemtrevligare klassrum. De kommer med förslag på förändringar för sina egna platser men även för klassrummet i stort. Gemensamt för dessa förslag är att de syftar till att göra klassrummet mer personligt och mysigt. De önskar att de fanns möbler som lämpar sig för avslappning och samtal. Även Gudmundsson (1997) förespråkar platser för olika syften, både lugna enskilda platser men även platser för diskussion.

Precis som lärarna tycker barnen att det är viktigt med möjlighet till variation i klassrummet. Förutom möjligheten att välja olika platser i klassrummet vill barnen även kunna anpassa belysningen beroende på vilken uppgift de arbetar med. När det kommer till belysning ser vi att både barn och lärare önskar att det skulle finnas bordslampor för att underlätta barnens arbete samt för att slippa de starka lysrören som en lärare benämnde som "institutionsbelysning". En tillgång av olika typer av belysning i klassrummet är en förutsättning för att kunna skapa olika nivåer av ljus, som i sin tur kan främja barnens studier (Boström, 1998).

Barnen har även olika åsikter om ljudnivån i klassrummet och de anser även att det kan variera beroende på vilket ämne de arbetar med. Vissa av eleverna blir störda om ljudnivån är för hög och de använder då hörselkåpor. De barn som vill får istället för hörselkåpor lyssna på musik i sina hörlurar. När barnen har bild spelar läraren ofta musik för hela klassen och detta tycker barnen är ett bra tillfälle, under de andra lektionerna föredrar de att kunna välja själva vilken musik de ska lyssna på.

Gemensamt för barnens önskemål är att de vill ha ett mysigare klassrum där de själva fått stå för inredningen. Förutom möbler vill de även ha mer textilier och alster på väggarna för att skapa en mer ombonad känsla i klassrummet. De motiverar sina förslag till förändringar med att de spenderar mycket tid i klassrummet och de vill därför att det ska kännas inbjudande och hemtrevligt.

6 Diskussion

I detta kapitel inleder vi med att diskutera vårt val av metod för att sedan gå vidare till att diskutera vårt resultat.

6.1 Metoddiskussion

Vi anser att vårt val av metod, att genomföra en kvalitativ datainsamling med intervjuer, har resulterat i att vi kunnat besvara vårt syfte och frågeställningar. Bjørndal (2005) menar att fördelarna med en kvalitativ datainsamling är att man får en helhetssyn på sociala processer och sammanhang vilket var ett av våra mål med detta arbete.

Intervjuerna var semistrukturerade vilket föll väl ut då det gav oss möjlighet att ställa följdfrågor till intervjupersonerna och vi fick en god förståelse för deltagarnas upplevelser och tankar. Denna förståelse för människors erfarenheter och åsikter tar även Denscombe (2009) upp som fördelarna med att genomföra intervjuer. Vi kan se skillnader mellan de enskilda lärarintervjuerna och den intervju som vi genomförde i grupp. Gruppintervjun blev mer som en diskussion mellan de två lärare som deltog vilket gjorde att de gav varandra idéer att prata vidare om medan de lärare som deltog i de enskilda

intervjuerna mer höll sig inom ramen för frågorna. Hade det varit möjligt hade vi gärna gjort fler gruppintervjuer med lärare för att få ett fylligare resultat. Barnintervjuerna genomfördes i grupp och vi känner att detta gjorde barnen tryggare samt att de kompletterade varandras svar, vilket även var vårt syfte med gruppintervjuerna.

Från början var det tänkt att vi skulle intervjua lärare som hade genomfört ett förändringsarbete i klassrummet för att få möjlighet att fråga hur de tänkt i processen och hur de genomfört det. Genom kontakter blev vi rekommenderade två lärare som arbetar aktivt och nytänkande med sin miljö. Dock fick vi aldrig möjlighet att genomföra intervjuer med dem då en lärare hann gå på mammaledighet i början på terminen och den andra läraren avböjde på grund av sjukskrivningar i arbetslaget. Vi anser ändå att vårt slutgiltiga urval av lärare hade möjlighet att ge oss information inom området och vi känner att vi fick svar på våra frågeställningar. Istället för att få information om hur ett fåtal lärare arbetar som ligger i framkant när det gäller utveckling av lärandemiljö fick vi istället se hur det ser ut i klassrum med olika förutsättningar. Däremot tror vi att vi hade kunnat få mer utförliga svar och nya synsätt på arbetet med miljön om vi intervjuat de lärare vi tänkte från början.

Urvalet av barn var däremot lättare då vi var ute efter att ta reda på hur barn tänker om sin klassrumsmiljö, vi valde därför att göra ett bekvämlighetsurval och intervjua barn från en partnerskola. Denscombe (2009) förespråkar bekvämlighetsurval och menar att det är onödigt att välja en undersökningsplats långt bort. Hade vi haft möjligheten att intervjua barn från olika skolor och i olika åldrar är vi medvetna om att resultatet hade blivit annorlunda då lärarna visade sig involvera barnen i utvecklingen av deras lärmiljö i olika grad.

Samtliga respondenter godkände att vi använde oss av en diktafon för att göra en ljudupptagning på intervjuerna. Vi anser att vi valde rätt sätt att dokumentera intervjuerna på då vi i efterhand har haft möjlighet att lyssna igenom samtalen ett flertal gånger med fokus på olika delar i intervjun, vilket är en av fördelarna med ljudupptagning enligt Bjørndal (2005). Efter att vi lyssnat igenom samtalen transkriberade vi samtliga intervjuer, även om detta var tidskrävande anser vi att det har underlättat för oss i vår resultatsammanställning.

6.2 Resultatdiskussion

Även om syftet med att intervjua både barn och lärare var att få två olika perspektiv på uppfattningen om lärmiljön, anser vi att många av deras svar är liknande och att skillnaderna inte är så stora som vi trodde att de skulle vara. Den största skillnaden i barnen och lärarnas resultat fann vi i uppfattningen om barnens delaktighet och inflytande över utformningen av lärmiljön. Barnen vi intervjuat anser att deras förslag sällan genomförs medan deras lärare precis som de flesta av lärarna vi intervjuat anser att de låter barnen vara delaktiga i beslut och förändringar. Två lärare menar att barnen ofta behöver uppmärksammas på att de faktiskt är med och bestämmer då det annars lätt går dem förbi. Det får oss att fundera över vilka typer av förändringar som barnen får vara med och påverka eftersom de inte ens är medvetna om sin delaktighet. Kanske rör det sig om mindre och spontana förändringar som inte är av så stor vikt för barnen och som inte handlar om den fysiska miljön.

Dewey (2004) menade att skolan ofta är utformad efter lärarens behov istället för barnens och han ansåg att om barnen inte får vara med och utforma miljön är risken att de blir passiva lyssnare istället för aktiva deltagare. Trots att de lärare vi intervjuat säger sig utgå ifrån barnens bästa i arbetet med lärmiljön så sker förändringarna ofta utifrån deras eget perspektiv. Barnen inkluderas i förändringsarbetet med lärmiljön i olika grad, beroende på vad lärarna anser är rimligt inom de ramar som finns. En lärare uttrycker att det är hon själv som är det största hindret när det kommer till att förändra lärmiljön då hon anser att hennes egen kreativitet sätter begränsningar. Övriga lärare uttryckte inte att de själva är ett hinder men vi tror att deras fasta ramar är begränsande för hur mycket eleverna faktiskt får vara med och bestämma. Vi funderar på hur resultatet hade sett ut om vi intervjuat barnen till de lärare som sa att de utformade miljön efter barnens tankar och önskemål. Det hade varit intressant att få ta del av dessa barns uppfattning om sin lärmiljö och deras delaktighet i utformningen av den. Hade även dessa barn upplevt sitt inflytande som begränsat eller skulle de vara nöjda med sin lärmiljö och deras möjligheter att påverka den?

Barnen pratar mer om trivsel i klassrummet än om arbetsprestation och utgår ifrån hur de skulle vilja inreda för att skapa en mysigare och mer hemtrevlig miljö. Tolkar man detta mot forskning så finns det forskning som visar att barn som trivs i sitt klassrum presterar bättre i skolarbetet. Både Gudmundsson (1997) och Boström (1998) menar att en ombonat miljö uppmuntrar till lärande. Lärarna lyfter också trivsselfaktorn som en viktig del i den fysiska miljön och anser att ett ombonat och inbjudande klassrum främjar barns lärande. Detta anser de även gälla övriga platser, avskilda platser som kapprum och grupprum då de också fungerar som arbetsplatser för barnen. Vi blev överraskade över att flera av lärarna använder kapprummet som en extra arbetsplats för barnen. Vi tycker att lärarna har hittat många alternativa lösningar när det kommer till arbetsplatser för barnen. En flexibel miljö är också det som lyfts fram som en gynnsam miljö för barns lärande och utveckling.

När vi talade om den fysiska miljön var det i första hand barnens platser som togs upp av lärarna. Klassrummets inredning kom först på tal när vi använde oss av våra följdfrågor. Även om vi har fått ett resultat så blev det inte så utförligt som vi hade hoppats och datainsamlingen bidrog inte med så mycket nyheter inom området. Vi tror att vi hade kunnat få ett större diskussionsunderlag om vi intervjuat de lärare som var tilltänkta från början då de arbetar mer aktivt med att utveckla den fysiska lärmiljön i klassrummet. Genom att intervjua dessa lärare hade vi hoppats på att kunna presentera ett brett resultat med en blandning av erfarenhet och nya tankar och idéer när det kommer till barnens lärmiljö.

Även om utformningen av klassrumsmiljön inte nämns i Lgr11 anser alla de lärare vi intervjuat att den fysiska miljön är en viktig del i deras arbete. De anser att miljön kan anpassas för att möta barnens skilda behov i ett och samma klassrum. För att miljön ska kunna anpassas efter olika uppgifter och olika elevers sätt att arbeta måste klassrummet vara flexibelt och rymma olika typer av platser. Att skapa en klassrumsmiljö som främjar alla barns sätt att lära ser vi som en stor utmaning inom läraryrket. Det är många viljor som ska

tillmötesgå och vi kan förstå att det i slutändan är läraren som har sista ordet. När vi arbetar som lärare hoppas vi att vi kommer kunna ta till oss barnens idéer genom att våga prova deras förslag då de ofta kommer med kreativa idéer och inte ser lika mycket hinder som vuxna.

Innan vi genomförde intervjuerna trodde vi att lärarna skulle nämna ekonomin som ett stort hinder för att kunna förändra klassrumsmiljön men ingen av de intervjuade lärarna tar upp detta som ett hinder. Trots detta nämner två av lärarna att de tar med saker som de själva bekostat, både hemifrån men även nya inköp. Lärarna motiverar det med att det är tidskrävande att lämna in kvitton och en redovisning av köpet. På så sätt blir sakerna även deras egna och de kan ta med dem till nästa klassrum. Detta kan vara en anledning till att de inte ser ekonomin som ett hinder, då de inte med säkerhet kan veta vart ledningen drar gränsen för vad som anses vara rimligt för skolan att betala. Vi tror därför att ledningens prioriteringar och skolans enskilda ekonomi spelar en viss roll i slutändan.

Vi är medvetna om att det finns svårigheter i att skapa en lärmiljö som passar olika barn och var därför nyfikna på hur lärarna arbetar för att skapa ett inspirerande klassrum. En lärmiljö kan se ut på många olika sätt och det finns inte en mall som passar alla klassrum (Strandberg, 2006). Vårt resultat visar att lärarna arbetar med lärmiljön på olika sätt och involverar eleverna i olika utsträckning. Vi kan se en skillnad i lärarnas tankesätt när det gäller att ta tillvara på barnens idéer. Ett par lärare anser att miljön ska utformas utifrån barnens förslag för att skapa ett klassrum som passar alla medan de andra lärarna anser att barnen absolut ska få vara med och utforma miljön men att förändringarna ska rymmas inom deras ramar då de besitter den största kunskapen om hur ett klassrum bör se ut. I större klasser tar läraren ofta besluten men kan bjuda in barnen inom vissa ramar. Detta kan vara en av anledningarna till att barnen inte känner sig delaktiga i de förändringar som sker. Barnen uttrycker att deras önskemål sällan tas till vara på samtidigt som lärarna säger att det är viktigt att synliggöra barnens delaktighet då den ofta går dem förbi.

De största hindren lärarna upplever i arbetet med lärmiljön är lokalens storlek och utformning, de ser även hinder med för stora klasser. Barnen däremot nämnde ingenting om storleken på klassrum eller antal elever utan deras tankar kring förändringsarbete handlade mest om att skapa en mysigare miljö. När vi gick igenom barnens svar märkte vi att alla deras önskemål syftade till att de skulle känna sig mer hemma i klassrummet. Det handlade inte så mycket om praktiska eller ergonomiska lösningar. Även lärarna pratar mycket om mysfaktorn och att skapa en inbjudande miljö men de lägger ändå störst vikt vid det praktiska. De utgår från att skolarbetet ska flyta på så smidigt som möjligt och tänker även på hur de ska kunna skapa ett väl fungerande arbetsklimat i klassrummet. Här kan vi se en skillnad i barnens och lärarnas perspektiv. Lärarna har en helhetssyn på vad som blir bäst för hela klassen medan barnen utgår från vad de själva skulle tycka om. Detta kan vara en av anledningarna till att barnen upplever ett begränsat inflytande då lärarna har en hel klass att ta hänsyn till. Vi tror därför att det är viktigt att samtala med barnen om ett demokratiskt förhållningssätt där man tillmötesgår varandra med hjälp av kompromisser för att hitta en lösning som passar de allra flesta.

Vi är medvetna om begränsningarna med detta arbete då undersökningen vi genomfört är i liten skala om man ser till antalet lärare och elever som dagligen vistas i skolans miljö. Resultatet speglar berörda lärare och elevers syn på lärmiljön och kan inte presenteras som ett resultat för Sveriges grundskolor i helhet. Även då vi intervjuat få lärare och elever kan vi se liknande upplevelser och vi tycker att vi fått en inblick i hur arbetet med lärmiljön beaktas i skolan. De faktorer som nämnts under intervjuerna och som vi tror har störst inverkan på utformningen av lärmiljön är lärares egen kreativitet och begränsningar, lokalernas utformning och antalet barn i klassen.

6.3 Slutsats

Även om det gemensamma resultatet, både för lärare och barn, visar att lärmiljön är viktig tror vi att den ofta kommer i skymundan för övriga arbetsuppgifter. Vi anser att den fysiska lärmiljön ska ges större utrymme i skolans styrdokument då den utgör en stor del av barnens vardag och påverkar arbetsklimatet i klassrummet. Vi tror att en större plats i styrdokumentet skulle leda till ett mer aktivt arbete från lärarna, då miljön skulle bli en naturlig del av arbetsuppgifterna.

Vi anser att då alla barn är egna individer med olika behov och önskemål bör ett förändringsarbete utgå ifrån barnens tankar och önskemål. För att lärarna ska kunna skapa ett klassrum som främjar alla elevers lärande måste de börja med att ta reda på hur barnen lär sig på bästa sätt. Samtidigt som läraren måste vara tydlig gällande barnens delaktighet så att den inte går dem förbi, är det även viktigt att läraren faktiskt låter barnen vara med och ta viktiga beslut. Om barnen inte tillåts vara med i förändringsarbetet skapar läraren ett klassrum som passar barnen utifrån lärarens perspektiv och inte utifrån barnens perspektiv. Då alla skolor ser olika ut och har olika förutsättningar önskar vi att skolorna skulle erbjuda och arbeta mer med fortbildning inom området för den fysiska lärmiljön. Detta för att lärare på bästa sätt, tillsammans med elever, ska kunna forma en inkluderande och främjande lärmiljö som gynnar barnens utveckling och lärande.

6.4 Nya forskningsfrågor

Vår undersökning visar att den fysiska lärmiljön har stor betydelse för barns utveckling och lärande. För att utveckla detta område skulle det vara intressant att ta reda på i vilken utsträckning andra rum än klassrummet kan utnyttjas som lärmiljöer.

Det skulle även vara intressant att undersöka i vilken utsträckning miljön anses viktig på högstadiet och gymnasiet och hur arbetet ser ut när det kommer till inredning i klassrummen, då eleverna inte har hemklassrum på samma sätt som i de yngre årskurserna.

6.5 Pedagogisk relevans

Den fysiska lärmiljön spelar stor roll för barnen då de spenderar mycket av sin tid i skolan. Trots detta är miljön ett ämne som ofta hamnar i skymundan och den nämns heller inte i läroplanen. Vårt arbete visar på vikten av att ha en välplanerad lärmiljö och att låta barnen vara en del i dess utformning. Vi hittade en del litteratur om ämnet men inte så mycket ny forskning och anser därför att vidare forskning är av stor betydelse för barnens framtid i skolan.

7 Referenser

Litteratur

- Björklid, P. (2005). *Lärande och fysisk miljö. En kunskapsöversikt om samspelet mellan lärande och fysisk miljö i förskola och skola*. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling.
- Björklid, P. (2011). *Det pedagogiska samspelet*. Lund: Studentlitteratur.
- Bjørndal, C.R.P. (2005). *Det värderande ögat. Observation, utvärdering och utveckling i undervisning och handledning*. Stockholm: Liber.
- Boström, L. (1998). *Från undervisning till lärande*. Falun: Brain Books.
- Bryman, A. (2002). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber
- Denscombe, M. (2009). *Forskningshandboken - för småskaliga projekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.
- Gudmundsson, C. (1997) *Lärorummet*. Jönköping: Brain Books.
- Gustafsson, C. (1979) ”*Maria Montessoris pedagogik – en väg att utveckla människor*”. I Naeslund, J. (red). Vällingby: Liber UtbildningsFörlaget.
- Kernell, L-Å. (2002) *Att finna balans*. Lund: Studentlitteratur.
- Johansson, A. Skillström-Carlsson, A. & Ring, C. (2007). *Ett klassrum som lockar*. Serholt läromedel AB.
- Skantze, A. (1989). *Vad betyder skolhuset?* Stockholm: Pedagogiska institutionen Stockholms universitet.
- Steinberg, J.M. (1998). *Låt skolan dö – länge leve lärandet*. Solna: Ekelund.
- Strandberg, L. (2006). *Vygotskij i praktiken. Bland plugghästar och fusklappar*. Finland: Nordstedts akademiska förlag.
- Stukát, S. (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Sundgren, G. (2005) ”John Dewey – reformpedagog för vår tid?” I Forsell, A. (red). *Boken om pedagogerna*. Stockholm: Liber AB.
- Vygotskij, L. (1978) *Mind in society. The development of higher psychological processes*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press
- Wallin, E. (2000). *Skola 2000. Nu! : en helhetssyn på pedagogik, arbetsorganisation och fysisk miljö*. Stockholm: Rådet för arbetslivsforskning.

Styrdokument

Skolverket. (2011) *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Västerås: Edita.

Elektroniska källor

Arbetsmiljöverket. (2014). *Systematiskt arbetsmiljöarbete*.

Hämtad den 27 februari 2014, 15:31.

<http://www.av.se/teman/buller/forebygg/>

Esborn, M. (2013) *Lärmiljön förändrar pedagogiken – om rum i rummet*.

Hämtad den 13 februari 2014, 11:43.

<http://www.diu.se/nr3-13/nr3-13.asp?artikel=s6>

Karolinska Universitetssjukhuset, Hörselhabilitering Barn och Ungdom. *Ljud- och ljusmiljö i förskola och skola*.

Hämtad i fulltext pdf-format den 27 februari 2014, 14:11.

<http://www.karolinska.se/upload/H%C3%B6rselkliniken/Ljud%20och%20ljusmilj%C3%B6%20i%20fsk%20och%20skola.pdf>

Nohrstedt, L. (2011). *Rummet som den tredje pedagogen*.

Hämtad den 27 februari 2014, 15:40

<http://www.lararnasnyheter.se/specialpedagogik/2011/09/14/rummet-tredje-pedagogen>

Schürer, A. (2006) *Utveckling av skolmiljöer – aktiviteter och mening i småskaligt arbete*.

Hämtad i fulltext pdf-format den 10 februari 2014, 12:17.

https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/16950/5/gupea_2077_16950_5.pdf

Tufvesson, C. (2007) *Concentration difficulties in the school environment – with focus on children with ADHD, Autism and Down´s syndrome*.

Hämtad i fulltext pdf-format den 10 februari 2014, 13:30.

<http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=598853&fileId=598855>

Vetenskapsrådet (2011). *God forskningssed*. Vetenskapsrådets rapportserie 2011:01. Stockholm.

Hämtad i fulltext pdf-format den 4 februari 2014, 14:34.

<http://www.vr.se/download/18.3a36c20d133af0c12958000491/God+forskningssed+2011.1.pdf>

Bilaga 1 – Arbetets gång

Arbetet började med att vi diskuterade vad arbetet skulle handla om och sedan formulerade vi ett syfte och frågeställningar. Därefter började vi leta efter relevant litteratur, vi formulerade även ett PM som vi skickade som ett första utkast till vår handledare. Vi delade upp litteraturen som vi hittade för att ta med hem. När vi gått igenom litteraturen träffades vi för att diskutera vad vi läst, vi påbörjade därefter vår litteraturdel. Vi började med att skriva olika delar hemma för att sedan träffas och sätta ihop dessa till en enhetlig text. När vi skrivit litteraturdelen mailade vi tänkta intervjupersoner och vi formulerade även ett missivbrev som skickades in till handledaren för granskning. Därefter började vi skriva ner intervjufrågor, både till barn och till lärare.

Vi skrev vår metoddel och gick sedan ut och gjorde intervjuer. Både intervjuerna och transkriberingarna gjorde vi tillsammans. Sedan började arbetet med att sammanställa resultatet, även detta gjorde vi tillsammans för att kunna diskutera och se likheter och skillnader i svaren. Vi kategoriserade svaren och sammanställde med rubriker i arbetets resultatsammanställning. Därefter analyserade vi vårt resultat med stöd i litteraturen för att slutligen diskutera det och presentera våra slutsatser.

Bilaga 2 – Missivbrev till lärare

Vi är två lärarstudenter som läser sista terminen på Mälardalens Högskola. Vi skriver nu vårt examensarbete, och har valt att skriva om skolans fysiska lärmiljö. Syftet med vårt arbete är att synliggöra hur den fysiska lärmiljön kan främja barn i deras utveckling. Resultatet kommer sedan att publiceras på databasen DiVA där det ges fritillgång att läsa det färdiga arbetet för den som önskar.

Vi önskar att dokumentera intervjun med hjälp av en diktafon, detta för att intervjun ska bli så spontan och naturlig som möjligt. Informationen vi samlar under intervjun kommer att behandlas konfidentiellt. Inga namn kommer att nämnas i arbetet, varken på respondenten eller på skolan. Vi beräknar att intervjun kommer att pågå en timme.

Intervjun är frivillig och kan avbrytas av respondenten när så önskas.

Jag ger mitt samtycke till denna intervju

Ort och datum

Kontaktuppgifter

Sara Lindquist
070-4007564 slto8002@student.mdh.se

Emelie Nyberg
076-0333597 emelie_satran@hotmail.com

Kontaktuppgifter till handledare på MDH

Anette Oxensvärdh
anette.oxenswardh@icloud.com

Bilaga 3 – Missivbrev till vårdnadshavare

Vi är två lärarstudenter som läser sista terminen på Mälardalens Högskola. Vi skriver nu vårt examensarbete, och har valt att skriva om skolans fysiska lärmiljö. Syftet med vårt arbete är att synliggöra hur den fysiska lärmiljön kan främja barn i deras utveckling. Resultatet kommer sedan att publiceras på databasen DiVA där det ges fritillgång att läsa det färdiga arbetet för den som önskar.

Vi önskar att dokumentera intervjun med hjälp av en diktafon, detta för att intervjun ska bli så spontan och naturlig som möjligt. Informationen vi samlar under intervjun kommer att behandlas konfidentiellt. Inga namn kommer att nämnas i arbetet, varken på ert barn eller på skolan.

Tiden för intervjun kommer vi att anpassa efter ert barns visade intresse men vi har för avsikt att hålla oss under 30 minuter. Innan intervjun kommer vi att be ert barn att rita hur de skulle önska att deras lärmiljö såg ut och detta kommer vi sedan att samtala om under intervjutillfället.

Barnintervjun kommer att utföras i grupp och är frivillig och kan avbrytas av ert barn när så önskas.

Målsmans samtycke

Målsmans samtycke

Ort och datum

Ort och datum

Kontaktuppgifter

Sara Lindquist

070-4007564 slto8002@student.mdh.se

Emelie Nyberg

076-0333597 emelie_satran@hotmail.com

Kontaktuppgifter till handledare på MDH

Anette Oxenswärdh

anette.oxenswardh@icloud.com

Bilaga 4 - Intervjuguide lärare

1. På vilket sätt tycker ni att klassrumsmiljön påverkar barnens lärande och utveckling?
2. Vad skulle ni vilja förändra i ert klassrum idag?
3. Vilka möjligheter och hinder finns i utvecklingen av miljön?
4. På vilket sätt tycker ni att man kan involvera barnen i utvecklingen av deras lärmiljö?
5. Finns det hinder för att låta barnen vara med i utvecklingen av klassrumsmiljön?
6. Kan ni se att olika platser lämpar sig bättre för vissa uppgifter?
7. Anser ni att ljudnivå och belysning påverkar barnens arbete?
8. Vilka möjligheter har eleverna att få sitta avskilt och arbeta i och utanför klassrummet?
9. Hur placerar ni materialet i klassrummet och vilken typ av förvaring använder ni?

Bilaga 5 – Intervjuguide barn

1. På vilket sätt får ni vara med och påverka hur det ska se ut i klassrummet?
2. Vad får er att trivas i ert klassrum?
3. Finns det något ni skulle vilja förändra?
4. Vilka platser kan ni arbeta på, förutom vid era bänkar?
5. Får ni använda er fritt av materialet som finns i klassrummet?
6. Vad tycker ni om musik i klassrummet?
7. Vad tycker ni om belysningen i klassrummet?
8. Hur skulle ni möblera och inreda ert klassrum om ni fick bestämma?